Index Legum, & Quæstionum.

QVÆSTIO CLXIII.

De probationibus requisitis in materia gabellarum?

QVÆSTIO CLXIV.

Qua via conueniri queat debitor gabellarum?

QVÆSTIO CLXV.

De modo, & forma executionis in materia gabellarum.

QVÆSTIO CLXVI.

An pro solutione gabellarum debitores sub fideiussione de saneamiento relaxandi à carcere.

QVÆSTIO CLXVII.

De exceptionibus competentibus aduersus executionem in materia gabellarum.

QVÆSTIO CLXVIII.

An singuli vicini oppidi incapitati possint capi, & incarcerari.

QVÆSTIO CLXIX.

De hypotheca fisci in bonis debitoris gabellæ.

QVÆSTIO CLXX.

An gabellarij conductores possint cedere bonis.

QVÆSTIO CLXXI.

An appellatio habeat locum in materia gabellarum.

QVÆSTIO CLXXII.

Quomodo procedendum sit in via executiua contra debitores gabellarum?

QVÆSTIO CLXXIII.

De exemptionibus, & priuilegiis conductorum gabellarum.

QVÆSTIO CLXXIV.

An in materia gabellarum appellari possit ad concilia populorum?

D. IOAN.

CLARISSIMI I.C.D. IOAN. GVTIERREZ,

PRACTICARVM QVÆSTIONVM, circa leges Regias Hispaniæ, Secundæ Partis nouæ collectionis Regiæ.

TRACTATVS DE GABELLIS.

QVÆSTIO PRIMA.

SVMMARIA.

1 *CENSVS à censendo (hoc est) æstimando dictus est, æstimatio quippe bonorum cuiusque, quæ fiebat, vt iuxta illorum quantitatem, ac valorem tributum imponebatur, census dicta est.*

2 *Census nomen accommodatum est, ad significandum, tum facultates, ac bona cuiusque, eo quod censeri, ac æstimari consueuerint, vt intelligeretur, quantum quisque subuenire in bello Reipublicæ posset; vel etiam ad tributum imponendum: tum etiam ad significandum tributum ipsum, quod ex eis soluebatur: inde extensum est nomen, ad ea etiam tributa significanda, quæ per capita imponebantur, præsertim in subiectionis, ac dominij iurisdictionis recognitionem.*

3 *Census tamen huiusmodi apud Christianos Principes non est vsu frequens, eo quod ad superbiæ tumorem potius, & auaritiæ sit, & pertineat, quam ad publicorum sumptuum necessitatem.*

4 *Tributum, tribuendo, siue contribuendo dicitur, eo quod quisque stipem tribuat, & quoniam antiquitus illa stipum contributio non fiebat, nisi ad alendum publicum militem, inde etiam stipendium derinatum est.*

5 *Tributum differt à censu ratione materiæ, & finis vt hic.*

6 *Tributum à tribuendo dictum, optime potest extendi ad significanda etiam vectigalia omnia, eaque, quæ ad vectigalia reducuntur, vt sunt, Alcanalæ, Montazgos, & his similia, veluti iura, salinarum, piscationum, mineralium, &c. sicque frequenter sumitur.*

7 *Census vtroque modo sumptus, est tributum.*

8 *Vectigal differt à censu, & tributo, fine, & materia: solnitur enim de matrimonio, quæ vebuntur negotiationis gratia ad murorum, pontium, aliorumvè id genus publicorum operum refectionem, & dicitur à vehendo, idémque à portu, portorium, quia portiri solnitur, & Hispane, portazgo, & num. 9.*

10 *Vectigalis, & tributi differentia.*

11 *Vectigalis ratione olim octaua pars debita erat: hodie autem decima est omnium rerum pars. sed apud nos Almoxarifazgo dicitur, & l. 5. tit. 7. par. 5. octaua pars æstimationis soluenda erat, nunc vero quandoque decima, quandoque minor esse solet, pro diuersitate locorum.*

12 *Gabella large, & generaliter comprehendit omnem exactionem publicam.*

13 *Alcauala in Hispania est ius quoddam, quod modo Principibus apud nos competit, & redditur decima partis pretij omnium rerum, quæ venduntur, aut permutantur, vt latius hic.*

14 *Alcaualæ mentio iure communi Romanorum nulla sit; licet apud eos frequens quoddam venditionis tributum fuerit gabella nostri temporis non dissimile, vt hic. quinimo & aliarum rerum venalium centesima pars fisco soluebatur, vt in num. 15.*

16 *Alcauala Regalis decima verè, ac propriè tributum non est, sed verius velut lex, & seruitus quadam est venditionibus, & permutationibus imposita, vt in num. 17.*

18 *Gabella, quæ ex contractu debetur iuri gentium refragatur, non sic tributa, quæ Regibus debetur.*

19 *Alcauala est ius, onusque personale Regi debitum à ventoribus, & permutatoribus, eos obligans, seu adstringens ad soluendam decimam partem pretij rei venditæ, & æstimationis, vel valoris rei permutatæ, & numeris sequentibus hoc declarat.*

20 *Alcauala non est ius Reale, sed personale hic ostenditur, ideóque clerici non tenentur ad collectas, & gabella: nisi quando gabella exigi non potest ab eo, qui recte eam debet, & sic in subsidium, quando res vendita transiuit in clericum, vel alias exemptum, vt in n. 21.*

22 *Res, ex quibus Regi aliqua contributio debetur, sunt tacitè hypothecatæ primo eius solutioni.*

23 *Prædia sunt tacitè hypothecata pro collectis Regibus.*

24 *Prædia sunt tacitè hypothecata pro decimis Ecclesiæ debitis, estque in electione eius, cui debentur decimæ, eas exigere ab antiquo, vel nouo possessore,*

vt in n.25. Idem est in fundis Ecclesiæ, vt in n.26. & in vectigalibus cuiuscunque ciuitatis, vel municipij, vt in num.27. & in pensione Ecclesiastica, vt in num.28.

29 *Alcauala ius videtur, quod sit partim personale, & partim Reale, vel patrimoniale, vt in num. 31. Sed resolutio vera in hoc ponitur, n.32.*

34 *Collectarum, onerumque plura sunt alia nomina remissiue.*

QVÆSTIO I.

Quid sit census, tributum, vectigal, & gabella?

1 QVÆRO. Pro introductione, & intellectu huius materiæ gabellarum, *quid sit census, tributum, vectigal, & gabella*? Et quo ad primum.

Census à censendo, hoc est, æstimando dictus est: æstimatio quippe bonorum cuiusque, quæ fiebat, vt iuxta illorum quantitatem, ac valorem tributum imponeretur, census dicta est, vt habetur *in l. vitia, & in l. forma, ff. de censi. l. 2. & 3. C. de censib. lib. 1.* & in aliis iuribus præsertim citatis à D. Couar. *lib. 3. var. resol. c. 7. n. 1.* & Aluar. Valasc. *de iur. emphyt. q. 32. n. 1.*

2 Inde nomen accommodatum est, ad significandum, tum facultates, ac bona cuiusque, eo quod censeri, ac æstimari consueuerint, vt intelligeretur, quantum quisque subuenire in bello Reipublicæ posset, vel etiã ad tributum imponendum: tum etiam ad significandum, tributum ipsum, quod ex eis soluebatur, atque in hac vltima significatione sumitur census *in l. 2. C. sine cens. vel relig.* inde vero extensum est nomen ad ea etiam tributa significanda, quæ per capita imponebantur, præsertim in subiectionis ac dominij iurisdictionis recognitionem, quo pacto sumitur Marthæi, *c. 22.* & Luc. 20. quando interrogatus fuit Christus: *Licet censum dari Cæsari an non?* & de hoc late agunt Otalor. *de nobilit. 1. part. c. 2. per totum*, & Molin. Theolog. *2. part. de iust. & iur. disputatione 381. in princ. column. 826. & in 3. part. de tributis, disputatione 661. n. 2. column. 772. cum seqq.*

3 Huiusmodi tamen census apud Christianos Principes non est vsu frequens, eo quod ad superbiæ tumorem potius, & ad auaritiæ sit, & pertineat, quam ad publicorum sumptuum necessitatem, *vt late probat Dominicus à Soto, lib. 3. de iust. & iur. q. 6. art. 7. paulo post princip. Aragon. de iust. & iur. q. 62. artic. 3. pag. 233. col. 2. Ludouic. Carb. in tracta de restit. q. 32. versi. Primum.*

4 Tributum autem à tribuendo, siue contribuendo dicitur, eo quod quisque stipe tribuat, & quoniam antiquitus illa stipum contributio non fiebat, nisi ad alendum publicum militem, inde etiam stipendium
5 deriuatum est, *vt in l. ager, ff. de verbor. significat.* † Differt autem à censu (quamuis hi termini census, & tributum communiter conuertantur) ratione materiæ & finis, quia tributum de terræ nascentibus in subsidium Regis, vel Reipublicæ contribuitur: census vero de capite ad profitendum subiectionem, vt prædiximus. Carbo. *vbi supra*, & de diuersis tributis agit Molin. *d. disputatione 661. n. 4. cum seqq.* vbi *numer.*
6 11. † quod nihilominus hoc vocabulum tributum à tribuendo dictum, optime potest extendi ad significanda etiam vectigalia omnia, eaque, quæ ad vectigalia reducuntur, vt sunt, *Alcaualas, Montazgos*, & his similia, veluti *iura salinarum, piscationum mineralium, &c.* sicque frequenter sumitur à Doctoribus, & in communi vsu loquentium sermone Hispano, in ea que significatione reperitur vsurpatum in legibus Partitarum.

Quod vero census vtroque modo acceptus, sit tributum sumptum per se, est communis Doctorum 7
sententia, vt affirmat Molin. *d. disputatione 661. n. 3.* vbi eam late iure, & auctoritatibus sacræ Scripturæ comprobat.

Vectigal autem ab vtroque differt, fine, & materia, soluitur enim de mercimoniis, quæ vehuntur negotiationis gratia, ad murorum, pontium, aliorumve, 8
id genus publicorum operum refectionem, & dicitur à vehendo: † idemque à portu portorium, 9
quia portitori soluitur, & Hispane portazgo, Alphonsò à Castr. *lib. 1. de leg. pœn. cap. 10. versic. 1. ex eadem conclusione col. 1638.* Otalor. *vbi supra, n. 9.* Molin. *d. disputatione 661. n. 3.* † Vnde gloss. *in* 10
l. 1. §. 1. verb. pendant. ff. de public. & vectig. distinguit vectigal à tributo, quod vectigal sit id, quod soluitur ex rebus, quæ vehuntur dictum à vehendo: tributum vero, quod soluitur ratione soli ab eo, qui illud possidet, addit Molina, vel ratione totius patrimonij, aut per capita familiarum.

Olim ratione vectigalis octaua pars debita erat, 11
l. ex præstatione. C. de vectigal. l. 5. tit. 7. part. 5. hodie autem decima est omnium rerum pars, teste D. Couar. *in reg. peccatum 2. part. §. 5. in princip. ibi, hodie autem, de regulis iuris in 6.* Sed apud nos hodie, *Almoxarifazgo* dicitur, *& l. 5. tit. 7 part. 5.* octaua pars æstimationis soluenda erat, vt notat ibi Grego. Lopez *in gloss. El octauo*: nunc vero quandoque decima, quandoque minor esse solet, vt cauetur *in toto tit. 22. lib. 9. Noua Collectionis Regia, teste Lassarte de decim. vend. & permutat. in præfatione n. 7.* de quo etiam loquuntur aliæ leges huius Regni, quas citat Girond. *in prælud. de gabell. n. 4.* vbi quod soluitur de rebus, quæ exportantur, quinque, scilicet, pro centum, iuxta *l. 3. tit. 25. lib. 9. Collect. Reg.* sed hæc diuersitas pretiorum pro diuersitate locorum introducta est, vt patet ex dictis ll. Regiis.

Gabella autem, quæ non modo Hispaniæ, verum, 12
& in aliis quoque prouinciis in vsu est, large, & generaliter comprehendit omnem exactionem publicam: Bertrandus *in tractatu de gabell. in princip.* D. Couar. *in reg. peccatum, 2. par. §. 5. post princip. de regulis iuris in 6.* Otalora *vbi supra, n. 21.* Lassarte *in præfatione de decima vend. n. 4.* In nostra vero Hispania, vt ex supra dictis auctoribus, & Alphonso à Castro *vbi supra*, patet: † Hoc verbum, *Alcauala*, de quo *in* 13
toto hoc lib. 9. Noua Collectio. Regia, & præcipue *tit. 17.* agitur: est ius quoddam, quod modo Principibus apud nos competit, & redditur decimæ partis pretij omnium rerum, quæ venduntur, aut permutantur publice, vel priuatim rerum mobilium, vel immobilium, aut se mouentium ratione contractus, vel vt iure tributi Regi, vel eius vicem obtinentibus soluendæ.

Cæterum, licet frequentissimum sit ius istud, de 14
quo agimus, hoc est, la alcauala, in his Regnis, & in aliis quoque prouinciis exerceatur: de iure tamen communi Romanorum nulla eius mentio fit, licet apud eos frequens quoddam ventionis tributum fuerit gabellæ nostri temporis non dissimile, ex mancipiorum venditione, non quidem decimæ partis, sed vigesimæ quintæ, quæ tametsi principio ab emptoribus soluereturr, tempore Neronis Imperatoris ad venditores translata est, eo quod iustius, & commodius ita fieri videretur, vt in his Regnis in gabella contingit ex *l. 15.* in quaterno gabellarum.

Quinimo, & aliarum rerum venalium centesima 15
pars Fisco soluebatur, quam Tyberius Cæsar in ducentesima relaxasse dicitur, vt ex probatis auctor-
bus

bus commemorat Lassarte *vbi supra, n. 16. cum sequentibus*, resoluens, alcaualæ ius sic generale, & vt apud nos est, nunquam Romanos Principes habuisse.

16 Regalis autem ista decima, quæ *Alcauala* dicitur, vere ac proprie tributum non est, vt *per Lassarte in*
17 *præfatione, n. 29. & 30.* † Vbi quod verius velut lex, & seruitus quædam est venditionibus, & permutationi-
18 bus imposita, † ideoque, vt belle dixit Bald. *in l. contractus, n. 2. C. de fide instrumentor.* gabella, quæ ex contractu debetur iuri gentium, retrahatur, non sic tributa, quæ Regibus debentur, non enim sunt contra ius gentium, vt probat Lassart. *vbi supra.*

19 Est autem † Alcauala (vt forsan videri quibusdam poterit) ius, onusque personale Regi debitum à venditoribus, & permutatoribus, eos obligans, seu adstringens ad soluendam decimam partem pretij rei venditæ, & æstimationis, vel valoris rei permutatæ, *vt in l. 1. & 2. tit. 17. lib. 9. huius noua Collectionis Regia*, quæ ita se habent l. 1. *Mandamos, que los vendedores paguen el alcauala, y dellos se cobre desta manera: que paguen por razon della de cada diez marauedis vno, de todo el precio porque vendieren*, l. 2. *Porque los trueques, y las ventas se deuen iuzgar por vna misma cosa: Mandamos, que de todos los trueques que se hizieren de vnas cosas a otras semejantes, y no semejantes, quier interuenga en ello dinero, o no, que de todo se pague el alcauala el nuestro arrendador, fiel, o cogedor, siendo cada vna cosa apreciada por lo que valen, &c.*

20 Hæc † tamen forma definitionis sigillatim explicanda venit in hunc modum. Diximus *alcauala esse onus personale*: quia cum eam debeat venditor, vel permutator, penes quos res vendita, vel permutata non remanet, non potest esse onus reale, consistit siquidem in persona absque re, iuxta doctrinam Bald. *in l. si certis annis, num. 17. C. de pact.* vbi quod ius, quod non reperitur, nisi in ipsa obligatione, est ius personale: Obligatio itaque soluendi hanc gabellam principaliter est personalis, quia imponitur personis pro rebus, vt docet Bart. *in l. prima, §. 1. n. 4. ibi, quaro an vectigalia, pedagia, & similia, ff. de pubric. & vectiga. sequitur* Girond. *de gabell. in prælud. n. 30. & volui.* Bald. *in l. placet. C. de sacrosanct. Eccles.* dum tenet cum Bart. clericos non teneri ad collectas, & gabellas, quia sunt extraindicialia munera, & non possunt imponi non subditis: ergo sunt personalia: de quo habemus hodie expressam, *l. 6. titulo 18. libr. 9. Noua Collectionis Regia*, de qua late agimus infra aliis sequentibus.

21 Nihilominus † tamen, quando gabella hæc exigi non potest ab eo, qui directe debet gabellam, si transiuit in clericum res vendita, vel alias exemptum, in subsidium remanet obligata pro solutione gabellæ, *vt in l. 3. del quadernos de las alcaualas, hodie l. 8. & 9. titulo 18. libro 9.* quæ obligatio realis est, tanquam hypotheca obligationis personalis præfatæ.

22 Sic enim † iure communi videmus, res, ex quibus Regi aliqua contributio debetur, tacite esse hypothecatas pro eius solutione, *text. & ibi gloss. & Doctores in l. prima. C. in quibus caus. tacite pign. contrah.* Alexand. & Iason. *in l. apud Iulianum, §. hæres. ff. de legatis primo*, textus optimus in proposito *in l. Imperatores, ff. de public. & vectigal. ibi, in vectigalibus ipsa prædia, & c. l. 25. titulo 13. part. 5. & ibi Gregorius Lopez in glossa: Obligados al Rey.*

23 Idem † est in collectis, quia pro illis prædia sunt tacite hypothecata secundum Iason post alios à se relatos *in d. l. apud Iulianum, §. hæres, n. 5.*

24 Idem † probant in decimis respectu Ecclesiæ, Hostiensis & Ioan. Andreas *in capit. Pastoralis, de decimis*, vbi Abbas *n. 5. Euerard. in loco de tribut. ad decim. l. 6. ad finem, titul. 20. par. 1. & l. fin. eiusdem tituli.*

† Estque in electione eius, cui debentur decimæ, exi- 25
gere eas ab antiquo, vel nouo possessore, *secundum Petrum de Anchar. in c. commissum, n. 8. de decim.* pro quo est, *d. l. fin. tit. 20. par. 1.*

Idem est in fundis Ecclesiæ, *secundum* Iason. *in l. si* 26
domus, §. fin. n. 35. ff. de legat. 1.

Procedit etiam in vectigalibus cuiuscunque ciui- 27
tatis, vel municipis, *secundum* Iason. *ibidem n. 28. & 29.*

Et † in pensione Ecclesiastica decursa *secundum* 28
Philip. Francum in c. fin. prope fin. de officio ordin. lib. 6. Gigas in tractatu de pension. q. 39. per totam, & iterum quæst. 43. volum. 15. tract. at. diuers. Doct. vbi dicit, ita obtinuisse Venetiæ in maxima quantitate. Diximus *lib. 1. Canonicarum quæstionum cap. 1. num. 100.* & de his omnibus late agit Petrus Pechius *de Eccles. repar. cap. 19. per totum*, & Alua Valasc. *de emphyt. q. 17. num. 17. cum seqq.*

Videtur igitur ex prædictis, quod hoc ius, & onus 29
soluendi gabellam sit partim personale, & partim reale & sic vtraque consideratione sumpta; simul sit ius, & onus mixtum.

Et quamuis in permutationibus vtraque pars re- 30
maneat cum re permutata, nihilominus non desinit esse onus soluendi tunc gabellam, quoniam, quilibet permutantium desit habere rem suam, & remanet cum ea, quæ sibi traditur pro sui loco pretij, cum tamen soluit gabellam rei suæ, quam permutatione vendit alteri, non vero rei alterius, quæ sibi loco alterius traditur.

Rursus ex supra dictis videtur, potius vectigalis 31
munus non personale esse, sed patrimoniale, vt pro constituto probat Parladorius: sed nihilominus hoc falsum esse probat Lassarte *de decim. vendit. capit 19. numero 97.* & prius in præfatione, *numero 33.* decidens sine dubio, † dicendum esse, nec personale esse, 32
quia non imponitur ratione personæ, nec etiam patrimoniale, quia non inducitur ratione alicuius rei, nec itidem mixtum, quia nec ratione personæ, & rei simul impenditur: sed quod est quarta, ac noua species munerum, quod imponitur ratione contractus, vt in simili gabella docet Bald. *in l. prima, numero 3. & 4. C. de contrahend. emptio.* vt rectè agnouit Montalu. *in l. 50. verbo: Que Faraon, ad fin. glossæ, versicul. cum vero lex ciuilis, titul. 6. part. 1.* quicquid ipse prius in eadem glossa, *versicu. restat nunc respondere*; voluisse videatur, alcaualam tributum esse rebus impositum.

Diximus præterea in definitione à venditoribus, 33
& permutantibus, &c. nonque diximus à contrahentibus venditionis, & permutationis: vt intelligatur de venditione, vel permutatione perfecta deberi, & esse soluendam gabellam, & ad exclusionem nudæ conuentionis contractuum huiusmodi, à quibus re integra contrahentes discedunt, *vt infra dicemus*, vbi etiam an traditio rei requiratur, ad hoc, vt gabella debeatur.

Cætera definitionis verba, eaque circa ipsa exponenda hic consulto omissa facimus, ne totam gabellarum materiam hic coacerneuus confuse, & indistincte, ideo consulto ea relinquimus suis locis, & quæstionibus distincte, & clarius discutienda, atque resoluenda.

Sed, & alia plura nomina collectarum, onerum- 34
que exponunt præcitati auctores, præcipue Bertach. *de gabellis, in principio*, Otalora, *vbi supra*, Sylueste *in summa verb. Gabella*, & nouissime Molina Theolog. *dict. 3. part. de tributis, disput. 661. per totum.*

SVMMARIA.

1 *Alcaualæ ius à quo tempore originem habuerit, & an iustum sit, cessaueritque eius causa, & concessio, vel adhuc duret, & in numeris sequentibus.*

2 *Alcaualæ ius tempore Regis Alphonsi Vndecimi, seu duodecimi primum in Hispania introductum fuit ad certum tempus ob causas, de quibus hic: sed postea in perpetuum simpliciter prorogatum (vt in n.3. & num.4 ad decimam reductum fuit: & de aliis in proposito num. sequentibus, & numer.9. quod hodie causa concessionis magis viget: reclamarunt tamen populi tantum tributum integre soluere, & ideo pro minori summa incapitatum fuit, vt in numeris seqq.*

13 *Alcauala quare sic dicta fuerit?*

14 *Alcauala originem traxit ab Hebraico verbo, Cauala, quod tantundẽ significat, quantum receptio.*

15 *Alcaualæ iustitia, & quo tempore cœperit, hic refertur, non tamen vltra decimam partem pretij exigi potest per Regem, nec per dominos temporales, vt in num.16. & num.17. reiicitur opinio contraria Cardinalis Toleti, censentis videri hodie iniustam alcaualam: & contrarium latè probatur, n.18. cum seq.*

17 *Magister Bañez in origine huius alcaualæ à tempore Catholicorum Regum Ferdinandi, & Elizabel, audiendus non est.*

19 *Tributorum leges diuino numine deriuantur.*

20 *L.31. tit.19. lib.9. nouæ Collect. Reg. olim l.120. del quaderno de las alcaualas intellectus.*

21 *Gabellæ, iura, & tributa Principi debita non soluentes, an in foro conscientiæ sint condemnandi ad restitutionem? num.21. cum sequentib. affirmatiuè resoluit: secus in vectigalibus iniustis, vt in n.24. dummodo absit mendacium, & periurium, vt in nu. 26. & scandalum, vt in n.27. & quid in dubio, n.28.*

25 *Tributa sunt iniusta, quando non adest auctoritas vel quando imponitur noua gabella sine causa, vel quando excedit, vel est immoderata.*

29 *Gabella, quando est iniusta, aut non est certum esse iniustam peccatum est, eam non soluere, & obligatur homo ad restitutionem.*

QVÆSTIO II.

De origine alcaualæ, & de eius iustitia.

1 QVÆRO secundo: *A quo tempore ius istud alcaualæ originem habuerit, & an iustum sit, cessaueritque eius causa, & concessio, vel adhuc duret?*

2 Circa primum de origine obseruandum est, quod vt historici Hispani resoluunt, tempore Regis Alphonsi Vndecimi, aut (vt alij vocant) duodecimi, ius istud soluendi alcaualam introductum fuit: Primum enim huic Regi in ciuitate Burgensi, id postulanti, concessum fuit ad certum tempus, belloque contra Mauros durante; & deinde à reliquiis Castellæ, & Legionis ciuitatibus, oppidis, & locis libenter admissum, & concessum fuit, quatenus in Hispania Regna illa patent, quæ sola sub illius Regis ditione erant, idque pro expellendis Mauris, & nominatim pro expugnatione ciuitatis Algeziræ, Anno Domini 1342. vt patet ex Chronica eiusdem Regis Alphonsi Vndecimi, *cap.262.* & referunt, ac id profitentur Parlad. *lib.1. rerum quotid. cap.3. in princip. n. 15. cum sequentibus*, & Zamalloa *in compendio histor. Hispan. lib.14. cap.17.* ibi: *Que se le otorgo con dificultad, con condicion que solamente gozasse durante el cerco de Algezira, y que despues la ciudad de Leon, y el resto de los pueblos de los Reynos de Castilla, y Leon, hizieron lo mismo que las cabeças, concediendo al Rey don Alonso el Dozeno, de veynte vno de alcauala, y que despues con sus necessidades de guerras vino a doblarse esse tributo:* cuius etiam meminit Doctor Yllescas Hispan. *Pontifical. histori. lib.6. cap.19.* quos, & alios ex nostris iuris professoribus citat, & sequitur Lassart. *in præfatione sui tractat. de decim. vendit. numer.19. & 20.* eiusdem sententiæ est Humada in *l. 49. gloss.3. num.6. tit.6. par.1.* quamuis dicat, hoc contigisse Anno Domini 1380.

Addit tamen Lassar. *vbi supra, num. 21. cum seqq.* 3 quod postea Anno Domini 1349. cum iam expugnata, captaque esset Algezira, congregatis Compluti solemnibus Commitiis, propter nouas ipsiusmet Regis Alphonsi, necessitates, & non modo durantibus, sed & crescentibus bellorum malis, & ex aliis caussis relatis à Montal. *in l.50. versic. Que Faraon, col.4. versic. dictum tributum, titu.6. part.1.* iterum simpliciter concessum ei fuit ius istud alcaualæ, & in Regale patrimonium, sicut cætera iura hactenus instituta perpetuo reductum, quod & refert Zamall. *in compendio histor. Hispan. lib. 14. in vita Regis Alphonsi Vndecimi cap.23. Adon de dize, que fue para cercar la ciudad de Gibraltard, y que Toledo contradixo esto al principio, pero que despues vistas las notorias, y grandes necessidades del Reyno consintio en ello, y lo mismo hizieron los de mas Reynos, vistas las causas legitimas, que el Rey representaua: y no declara este autor, que esta concession fuesse pro cierto tiempo señalado, como la otra primera, sino dize simplemente, que se lo concedieron los Procuradores de Cortes, y ansi le alega, y sigue en este sentido*, quæ simpliciter hoc ius iterum concessum fuit hoc tempore, Lassart. *vbi supra, num. 21. in hac 2. concessione*, quæ simplex, & indefinita fuit, tota istius iuris vis, & iustitia consistit.

Sed cum tunc non decima, sed vigesima, seu po- 4 tius trigesima pars venditionum concessa fuisset hoc nomine alcauala, ex concessione liberali Regni ius istud ad decimam (quo iure nunc vtimur) redactum fuit, Anno Domini 1366. in præd. ciuitate Burgensi, tempore Regis Enrichi II. & in eius fauorem, viuente adhuc Rege Petro, cognomento Crudeli, vt tradit Petrus Lopez de Ayala Hispanus historiographus *in Chronica huius Regis Petri, Anno Regni sui 17. c.14.* & referunt Zamall. *in suo compend. histor. Hispan. lib.14. in vita istius Regis Petri, c.28. n.15.* & Lassart. *in d. præfat. n.22.* † Addens, quod hæc decima 5 exacta fuit per totum tempus, quo Rex ille Enrichus II. & Ioannes primus eius filius his Regnis potiti sunt.

Eis namque mortuis, cum Enrichus III. Ioannis 6 filius adhuc impubes in Regno successisset, eius tutores Regnicolis indulgentes, non nisi vigesimam pretij venditionum exegerunt, vt ex historia Regis Enrichi III. manuscripta recenset Lassart. *vbi supra, n.12.* † affirmans, id ita obseruatum fuisse per tres 7 annos, donec Rege pubescente tutorum vis, ac potestas finita fuit, iuxta Hispaniæ consuetudinem, de qua per Gregor. Lop. *in l.3. verb. De veynte annos, titu.15. part.2.* nempe ex anno Domini 1390. vsque ad annum 1393. quo tempore Rex Enrichus pubes factus, cum Regni administrationem suscepisset, vltra vigesimam pretij venditionum sex monetas exegit à Regno promissas, quarum redditus par fere erat præd. vigesimæ: † Et hoc fortassis obtinuit donec 8 paulatim ad nutum Regis ius istud alcaualæ ad pristinam decimæ quantitatem iam diu concessam, redactum est: quo iure hodie vtimur: quod & nouissime probauit Gironda. *in præludiis de gabell. numero 7. cum sequentib.* † vbi *numer.* 10. quod præd. 9 prima causa concessionis hodie magis vrget, & viget,

viget, cum peruersa gens Flandriæ & Angliæ pertinaciter hæresi insistant, nosterque Rex Philippus sit murus, & antemurale contra tantam infidelium inundationem, quod desumpsit ex Humada *vbi supra, numer.13.* & supradict. prope omnia refert etiam, & probat nouissime Molina Theologus *in 3. part. de iustitia & iure, de tributis, disputatione 663. numero c. colum. 791. cum seqq.*

10 Arbitratur tamen Molina *vbi supra, de disputatione 663. sub numer. 1. versicu. Arbitror tamen*, nunquam exacte fuisse traditam, & acceptam, sed semper reclamasse, & renuisse populum tantum tributum

11 integre soluere, † Vnde mortuis Regibus Catholicis, administranteque hæc Regna prudentissimo, religiosissimo, ac rectissimo Archiepiscopo Toletano fratre Francisco Ximenez incapitatum fuit hoc tributum pro ea summa, quam Regnum totum contribueret, quæ neque ad vigesimam partem pertingebat:

12 Attriginta vero circiter annis, exhausto Regis patrimonio, crescentibusque bellorum sumptibus, & aucta sunt alia tributa, & hoc cœpit exacte, ac dure exigi, non sine populorum querimonia, multisque in locis incapitatum fuit pro longe quidem maiori summa, quam nunquam antea, sed, quæ non pertingit ad decimam exacte persolutam, multaque minime incapitata remanserunt, ex quibus decima exigitur, ac soluitur, sed non sponte omnino, sed quia subditis non aliud permittitur. Hactenus ille, *idem disput. 874. num.9.*

13 Appellatur autem *Alcauala*, ex eo, quia cum præd. Rex Alphonsus ad Mauros ex Hispaniis depellendos, expugnandamque in particulari Algeziræ ciuitatem, tributum per se tentaret imponere, quod *pecho* in hoc Regno dicitur, & quod soluerent etiam ij nobiles, quos *hidalgos* vocant, ne plebs reliqua nimium grauaretur: nobiles vt suam immunitatem à soluendis eius generis tributis illæsam conseruarent: responderunt: *Tributo no le daremos, mas dar le hemos alguna cosa que vala tanto, como lo que pide*, hoc est *aliud diuersum, in ratione videlicet vectigalis, aut vectigali affinis, à quo soluendo nobiles non sunt immunes.* Ita refert contigisse Castillo *in Hispan. Gothorum Regum historia, lib.4. discursu 8. fol. 118.* & est vulgatissima hæc deriuatio, & magis placet Lassart. *in præfatione de decim. vendit. num. 28.* & cum ea transit Molina *vbi supra, d. disput. 663. n.1.* Idem prope voluit in re, quamuis diuersum in facto, Magister Bannez *de iustit. & iure, q.62. art.3. pag. 126.* dicens, quod vocata est merito *Alcauala*, quia quidam de consultoribus tempore quo concessa fuit, adinueniens hunc modum tributi, quod non esset illustribus molestum, sicut illud, quod dicitur *Pecho* dixit, *Yo dire, al que vala tanto, y mas que pecho, y no sea pecho*: mihi tamen, etsi priorem deriuationem huius nominis alcauala improbet Parlad. *lib.1. rerum quotid. cap.3. in princip. num.20.* dicens quod nullum habet fidei fundamentum præter vulgarem opinionem, quæ plerumque fallax est, & incerta, magis, & placet, certiorque videturque alia ab

4 eodem auctore inuenta.

Nempe alcaualam originem trahere ab Hebraico verbo, *Cauala*, quod tantundem significat, quantum receptio, vt notat Nenizanus ex Pici *Mirandulæ lect. in sylua nuptial. lib.5. nume.33.* quasi alia cabala, alia, nouaque receptio esset, quam amplectitur Doct. Ioan. Orosc. *lib.1. emblem. c.21.* referente eodem Parladorio *in 2. edictione præd. sui operis in additione marginaria.*

15 Et origo præd. alcaualæ exactior veriorque videtur, quam relata à Dominico à Soto, *lib.3. de iustitia, & iure, quæst.6. artic.7. in versi. Caussa autem* quamuis in idem vtraque tendere videatur, saltem respectu finis, & iustitiæ huius exactionis: Ait si quidem, loquens de alcauala, quod hæc tributi forma à centum, paulove pluribus hinc annis ortum apud nos habuit, idque iusta de causa, nimirum, dum Rex Alphonsus Regnum Granatæ bello petebat: post vero, non modo durantibus, verum etiam crescentibus bellorum malis, factum est perpetuum, & non tantum reficiendis muris, ac pontibus adscriptum esse, sed & publicis Regis sumptibus, neque inde iniquitatis condemnandum esse, quod nouum sit: nam dum tributa alia facultatibus ciuium, & negotiationibus imposita, alendo Regi, sustentandisque Reipublicæ necessitatibus, non sufficiunt, necesse est alia via id prouidere: quod refert, & sequitur Anton. de Cordoua *in sua summa de casos de conscientia, quæst.115. in versiculo 2. digo* 16 † Addens, quod nec domini temporales, qui habent iusto titulo gabellas, nec Rex possunt eas vltra decimam pretij venditionis exigere, seu agere, cum ab origine eius concessionis vltra non fuit concessa.

Vnde nec in tempore originis huius alcaualæ au- 17 diendus est Magister Bannez, *lib.3. de iustitia & iure, quæst.62. articul.3. in.3. dubio, versicu. Tertio obseruandum est, pagina 216. colum.* 2. dum censet hoc genus tributi, nempe alcauala, impositum fuisse, originemque habuisse, quando Reges Catholici Ferdinandus, & Isabella bellum mouebant contra Regnum Granatense, quod Sarraceni occupabant, & in subsidium huius belli postulauerunt à Regno necessarium tributum, tuncque decretum fuisse, quod daretur Regibus decima pars pretij eorum, quæ venderentur, & postea finito huiusmodi bello, mansisse huiusmodi tributum in Corona Regia non cum tanto rigore, vt decima solueretur, sed trigesima paulo plus minusvè, quod pactum vulgo dicitur: *Encabezamiento.*

Cum antiquius hoc ius alcaualæ fuerit introductum modis, & caussis à nobis exprobatis chronicis, & bonis auctoribus Hispanis relatis, quos oportebat legisse virum alias doctissimum atque vigilantissimum, vt originem huius negotij perfecte nouisset, & scripsisset. Minus audiendus est in proposito Reuerendissimus Cardinalis Toletus *in sua summa, lib. 5. cap.74. versicu. Ex his patet*, dum censet, gabellam nostram Hispanię videri iniustam, quæ exigitur cum è mercibus, tum ex his, quæ in proprios vsus emuntur, & quod non solum ex hac parte iniusta videtur, sed etiam quia iam cessauit finis propter quem fuit imposita, puta bellum Granatæ, & quamuis bellum esset. Reges nostri sunt adeo diuites facti, & gabellæ etiam aliæ adeo pingues, vt possit primo videri sufficienter absque tanta exactione: hæc namque omnia non ita se habent, nec vera sunt, vt patet ex prædictis, & necessitates nostrorum Regum sunt ingentissimæ, ita vt patrimonium Regium pene exhaustum sit, & ideo merito, vt à nostris Summis Pontificibus quotidie nouis gratiis super redditibus Ecclesiasticis nostris Regibus succurratur contra Turcas, & alios inimicos Fidei Catholicæ, & primo defensione suorum Regnorum.

Ex supradictis patet responsio ad secundum, de quo 18 in titulo quæstionis: nempe iustum esse huiusmodi tributum alcaualæ, & Regibus nostris omnino debitum: quia durant adhuc, imo & crescunt in dies necessitates, atque bellorum mala, ceteræque caussæ, ob quas concessum fuit principio, vt omnibus patet: tum etiam quia iterum postea simpliciter, & absque præfinitione temporis concessum fuit à Regno, ac proinde redactum perpetuo in Regale patrimonium, sicut cætera iura hactenus instituta, vt præmisimus: merito igitur per leges nostras Regias *huius libri 9. nouæ collectionis Regiæ*, præcipue *in titulo* 17. contentas præceptum est, alcaualam solui de pretio

venditionum, ac de permutationibus, quibus etiam forma tradita eſt, de quibus contractibus, & rebus ſoluenda ſit, & de quibus non, quâ quantitate, quando, & quomodo, in quo loco, & fraudibus hominum frequentibus, pœnis adiectis obuiatur, & quæ perſonæ, & loci ſint exempta à ſolutione gabellæ, de conductione gabellarum, & ordine iudiciali in eis procedendi, de aliiſque plurimiſq; oportunis in materia diſſeritur, ita vt ordo iuridicus, & legitimus, omnique iure debitus obſeruetur in his locandis, atque exigendis.

19 Tributorum namque leges à diuino numine deriuantur, vt probarunt in materia etiam noſtræ gabellæ loquentes Dominicus à Soto *vbi ſupra, & libro 6.de iuſtitia & iure, q.6.artic.* 4. & Alphonſus à Caſtro latius *libro primo, de poteſta. l.pœnal. cap.* 11. *verſic.2.ex eadem concluſione, column.mihi,* 1638. *cum ſequentibus,* & Otalora *de nobilita.* 1.*part.c.* 3. *num.*7. & Laſſarte *in præfatione huius operis, num.* 2. aliique plures, quicquid contrarium dixerit Toletus *vbi ſupra.* minus recte informatus de iuſtitia huius tributi.

20 Hinc fit, & deducitur vera interpretatio ad *l.*120. *del quaderno de las alcaualas, hodie l.*31.*titulo* 19.*libro* 9.*huius nouæ Collectionis Regiæ*, qua conſtitutum eſt, venditorem cuiuſque rei, ex qua Regi alcauala debetur, teneri ſub pœna alterius decimæ notam facere publicano illam venditionem: etenim licet dupli pœna in iudicio interiori nequaquam debita ſit ante condemnationem: tamen quoad idem iudicium venditor profecto peccat, & tenetur ad reſtitutionem decimæ ſimplicis, ipſis publicanis faciendam, vt in terminis probat Dominus Couarruuias *in regula peccatum* 2.*part* §.5.*numer.*5. *in princip. & in verſicu. Tertio hinc infertur de regulis, iuris in* 6. & Otalora *de nobilitat. in prima part. capit.*3.*numer.* 8. & Caſtro *vbi ſupra*, & expreſſius *libro* 2.*de poteſt.l.pœnal. capit.*2.*verſic.*4.*ex huius column.mihi* 1686. & Menchaca *de ſucceſſ.creat.*§.28.*numer.*28.*verſicu.ex ſuperioribus.* Menochi.*de arbitrar.iudic.caſu* 397. Angles *in Floribus Theologic.Quæſtionum, in quæſtio.de vectigal.reſtit.in* 2.*dubio*, Ledeſmius *in* 2. 4. *quæſt.* 17. *artic.*2.*fol.*257.*column.*4.*in verſic.ſed puncto, & foliis ſeqq. & fol.*259.*column.*1.*verſi.His animaduerſis*: & eſt communis doctrina, *ſecund.* Anto. de Cordoua *in ſua ſumma, quæſt.*95.*in* 1. *dubio*, & plures alios allegantes Molin. 3. *part. de iuſtitia & iure, diſputatio.* 667.*numer.*1.*column.*832. & Parlad.*lib.* 1.*rerum quotid.cap.*3.*in princip.cap.* 8. & 29. & Toletus *vbi ſupra, capit.*75.*in princip.* eamque, vt certam, probat Ludouic.Carbo *de reſtitutione, q.*32.*verſi.*1.*concluſio, & in verſiculo* 2.*concluſio, & in verſiculo* 3.*concluſio*, vbique etiam ſi leges humanæ non obligarent in conſcientia, adhuc leges pertinentes ad ſolutionem tributorum obligarent ad eorum ſolutionem, licet non ad pœnam ante ſententiam latam, & ipſius exſecutionem, & hanc quoque videtur tenere Vega *in ſua ſumma de caſos de conſciencia, lib.*2.*caſu* 140. poſt relationem diuerſarum opinionum, & iterum *lib.* 5. *caſu* 655.*in princ.*

21 Quamuis enim Angel.*in ſumma verb. Pedagium, q.*6. opinetur in conſcientiæ iudicio, non eſſe condemnandum ad reſtitutionem, qui hæc iura, & tributa Principi, aut publicanis non reddiderit, quoties lex, quæ ea indixit, etſi iuſta ſit, pœnam tamen temporalem non reddenti ob hanc cauſam imponit, quaſi ſatis cenſet legiſlator tranſgreſſorem humanæ l. pœna temporali puniri, nec eum velit ad mortalem culpam obligare, cum ſufficiat tranſgreſſionem ipſum ſe obtuliſſe periculo pœnæ: quam opinionem tenent veramque eſſe exiſtimant Mateſyl.*notabi.*78. *Cæpol.conſil.ciuil.* 13. *col.*2. Dec.*in c.nam concupiſcentiam in* 2. *lect.de conſt.* Gomez in *c.*2.*num.*60.*de conſt.lib.*2.*poſt Hoſtien.* & Ioan.Andr.*in c.relatum de cleric. non reſid.* quos ſequitur Iaſ.*in l.*2.*n.*143 *C.de iur.emphyt. & in* §.*item ſi quis poſtulante, n.*78.*inſt.de acti.* & latiſſime generaliter loquens, idem comprobat, & ſequitur Nauar.*in Manual.c.*23. *n.*54. *cum ſeqq. vſque ad n.* 65. & in materia alcaualæ idem videtur probare Menchac.*de ſucceſſ.creat.*§.28.*num.*228.*verſi.redeundo*, licet poſtea eodem nu.*verſic.ex ſuperioribus*, contrarium probet.

Hæc tamen opinio vera non eſt, nec iure defendi poteſt, præter quam, quod ſi vera eſſet tota humanarum legum vis periret, nihilque prodeſſet legum latorum cura, & diligentia, ſi pœna, qua ipſi legibus ad maiorem earum vim addiderunt, eas imbecilliores redderet: eſt igitur contraria ſententia veriſſima, & tenenda: nempe humanam legem, ſiue Eccleſiaſticam, ſiue ſecularem, quæ iuſta ſit, vi humani præcepti ad culpam, eius tranſgreſſorem obligare, quandoque mortalem, quandoque venialem, etiamſi pœnam humano præcepto legis conditor addiderit ſatis oſtendunt D.Thom.*in* 1.2.*q.*96.*art.* 4. & ibi Caiet. Gabriel *in* 4.*ſententiarum diſtinctio.*16.*q.*3. *notab.* 6. *Florent.in* 1.*par.ſua ſumma, tit.*18.*c.*1.§.2. Adrian. *in* 4.*ſentent.lib.*6.*art.*1. Ioan.Maior *in* 4.*ſentent.diſt.*15. *q.*4. *& in* 3.*ſenten.diſt.*37.*q.*16. Dried.de libert.Chriſt. *l.*1. Abb.& communiter DD.*in c.* 1. *& in c.quæ in Eccleſiarum de conſtit.idem Abb.in c.quia plerumque de immun.Eccleſ. & in proœm. Rex pacificus, col.*4. *& in c.*2.*de maior. & obed.* & aliique plures auctores vbique quos refert, & ſequitur Matienc.*in l.*2.*tit.*2.*gl.*3. *n.*8.*lib.*5.*Noua Collect.Reg.* dicens, quod omnes Iuriſperiti, & Theologi in hoc conſentiunt, eſt etiam communis ſecundum Magiſtrum Aragon.*de iuſt. & iur.q.*62.*art.* 3. *pag.* 231. ſed omnia latiſſimè probat Alphon.à Caſtro *lib.*1.*de poteſt.l.pœnal.c.*4. *&* 5. *&* D.Couarr.*in relect.regulæ peccatum.*2.*par.* §.5.*n.* 2. *cum ſeqq. de reg. iur. in* 6. eſt communis ſecundum Cordub.*vbi ſupra in reſponſione ad* 1. *&* 2.*dubium*, & Nauarr.*in tr.quæ lex humana obliget ad mortale, c.*23. *n.*48.*cum ſeqq.* vbi late declarat & Girond.*de gabellis in* 12.*par.n.*8. & ſequuti fuimus hanc ſententiam *lib.* 1.*Canonic.quæſt.c.*7.*n.*20. vbi quod Tho. in hoc communiter eſt receptus, & in terminis etiam gabellæ hæc ſententia eſt communiſſima omnium obligare in foro conſcientiæ ad reſtitutionem ante condemnationem *ſecund.Ludo.Carb.de reſtit.q.* 32. *verſ. quod autem expectatur*: & eſt communis DD.Theolog. & Iuriſtis *ſecundum Bannez de iuſt. & iur.q.*62.*artic.*3. *pag.*217.*col.*2.*verſi.in principio*, & Girond.*vbi ſupra*, eamque ſequitur, & probat, dicens eſſe communem contra Ang.*vbi ſupra*, nouiſſime Greg.de Valent.*in D.Tho.*2.2.*q.*54.*diſp.*5.*q.*6.*de reſtit.puncto,*5.*pag.*926. *verſic.ſecundo quæritur.* 22

Quibus fit, † vt in terminis noſtris alcaualæ, teneatur quis in animæ iudicio præter mortalem culpam ad reſtitutionem alcaualæ, & aliorum iurium Regalium, modo tributa iuſta ſint, nec legem iuſtæ exactionis egrediantur, vt probant omnes vno ore communiter, quos citauimus *vbi ſupra.in verſi.Hinc fit*, & aſſerunt præterea, Abb.& DD.*in c.innouamus de cenſib.* & plerique alii, quos referunt, & ſequuntur, dicentes, hanc opinionem communem eſſe Beſtach. *de gabel.p.*9.*in princ.vol.*11.*tr.diuerſ.Doct.* & Syl.*verb. Gabella n.*17. *&* 21. *Medin.de contract q.*13. *Caſtro, & reliqui ſupra citati* & eos referens iterum Couar.*vbi ſupra, n.*5.*verſi.Hanc igitur*, & Otalor.*de nobilit.c.* 3. *n.*8. communis ſecund.Nauar.*in Manual.c.*17.*n.*100. *cum ſeqq.* eſt communis doctrina, quæ probatione non eget *ſecund. Ludou. Carbo. de reſtit. quæſt.* 33. *in princ.verſi.Primum dictum*: eſt etiam communis, vt plures allegans, profitetur Mexia *in prag.taxæ panis, concluſ.*5.*n.*42. Mench.*de ſucceſ.creatio,* §.10.*num.* 648.*in verſi.Illud autem, &* §. 28.*n.*28. *in verſic. Ex ſuperioribus*: apparet communis *ſecund* Parlad.*lib.* 1. *rerum quotid.c.*3.*in pr.n.*13. eſt communis vera, & tenenda, *vt latiſſime comprobat Humada vbi ſupra, gl.* 3.*n.*5.*cum ſeqq. vſque in fi. & ſecund.* Girond. *plures allegantem de gabel.in* 12.*p.n.*6.*cum ſeqq. Bannez vbi ſupra in verſic. pro deciſione.* 23

24 Loquuti ſumus † de tributis iuſtis, prout eſt, el alcauala, & ſimilia: quod ſi vectigalia iniuſta ſint, nempe ab eo indicta, qui ius indicendi non habet, vel abſque vlla cauſa præter iuſtam laboris, & regiminis mercedem à Principe inſtituta, non tenebitur quis in conſcientiæ foro ea ſoluere, poteritque abſque vllo crimine, eiuſque labe eorum ſolutionem cautelis, aliiſve modis omittere, *Bart.in l.Vectigalia, ff.de publ. & vectig.* quem alij DD.frequentiſſimo omnium conſenſu ſequuntur *ſecund.*D.Couar.*vbi ſupra d.n.*5.*verſic.pen. incipit quod ſi vectigalia*: ſequitur alios allegans, Mexia *vbi ſupra*, & ex Theologis probat late Caiet.*in ſum.verb.vectigalia*, & plerique ex ſupra citatis & Molin.*de iuſt. & iur.*3.*par.diſput.*674.*column.* 877.*in* 4. *concluſione*, vbi quod confeſſarius in hac ſpecie non ſolum non cogat reſtituere, quod ex talibus tributis iniuſtis fuerit defraudatum, ſed etiam permittit facere compenſationem eorum, quæ in tributum ita iniuſtum, fuerit ſolutum, de fraudando tantundem ex aliis tributis iuſtis, & inquit Alphonſ. à Caſtro, *lib.*1.*de leg.pœnal.c.*11. quod ſi tributa ſunt ex omni parte iniuſta, poſſunt omnino ea non ſoluere, & in totum defraudare: ſi vero ſunt ex parte iniqua, ratione proportionis, poſſunt etiam ex parte fraudare, quem refert & ſequitur Ludoui.Carbo.*d.q.*32. *verſ.quarta concluſione*, & Aragon.*de iuſt. & iur. q.*

25 62.*art.*3.*p.*232.*col.*2. † Sunt autem iniuſta, vt præmiſimus, quando non adeſt auctoritas, vel quando imponitur noua gabella ſine cauſa, vel quando excedit, vel eſt immoderata *ſecund.Petr. de Vbald.in tract. de duob.fratrib.*5.*p.n.*37. *& alij ſecund.Carb. vbi ſupr. in* 9.*concl. & Otalo.de nobilit.*1.*p.cap.*3.*n.*10. & de requiſitis ad iuſtitiam tributorum, & gabellarum agit etiã Aragon *vbi ſupra, colum.*1. *&* 2. *& prius pag.*232. & Molin.*d.diſputatione* 674.*per totam*, & Carbo.*vbi ſupra d.concluſio.*9. refert nonnullas cauſas, ob quas licet nouas gabellas imponere, de quibus per Anton. 3.*p.cap.*13.§.2. Gabriel *in* 4.*diſt.*15.*quæſt.*5.*articul.* 2.*concluſione* 3.

26 Quod autem prædiximus, licitum eſſe cautelis aliiſve modis tributa iniuſta defraudare, atque eorum ſolutionem omittere, intelligendum eſt ex doctrina ſana omnium, dummodo mendacium & periurium abſit, quia his nullo modo vti licet, vt eſt notiſſimum, & iure probatum.

Ratione tamen ſcandali † vitandi iniuſta tributa

27 ſoluenda ſunt ſecundum Alphonſ.à Caſtro *vbi ſupra*: & confirmatur ex illo Matthæi *c.*5. & quicunque te angarizauerit mille paſſus vade cum illo, & alia duo refert, & ſequitur Carbo. *vbi ſup.in* 5.*concluſione.*

28 Sed an † quando populus dubitat, *an tributa nouiter impoſita, ſint iuſta necne*: poſſit exactores fraudare, late agit Ludouic.Carb.*de reſtit. quæſtio* 33.*per totam*, & Vega *vbi ſupra, caſu* 663.*per totum*: ſed in hac re Aragon *vbi ſupra, d.concluſ.*3. reſoluit, quod ſi tributum fuerit antiquum, & longa conſuetudine receptum, non obſtante hoc dubio erit in conſcientia ſoluendum, vt docet Caſtro *lib.*1.*de lege pœnal.capit.* 10. Si vero tributum de nouo imponatur, & ſit dubium de illius iuſtitia, non tenebuntur ciues in conſcientia illud ſoluere, quia in dubiis melior eſt conditio poſſidentis, ſequitur, & probat vtrunque, dicens, ſequitur, & probat vtrunque, dicens, illud primum eſſe communem doctrinam Ludouic.Carb.*vbi ſupra, d.quæſt.*33.*in* 1. *&* 2.*dicto*: de quo eſt etiam videndus Molin.*vbi ſupra d.diſputatione* 674.*in* 5.*concluſione, column.* 877. † Sed, quando gabella eſt iuſta, aut non 29
eſt certum eſſe iniuſtam, tunc peccatum eſt non ſoluere, & obligatur homo ad reſtitutionem, quia eſt contra iuſtitiam, ſubditus namque, niſi ei ſit nota iniuſtitia, debet facta Principum, vt iuſta probare, *ita Romanus Cardinal.Tolet.in ſua ſumma, libr.* 5.*capit.* 75.*verſicul.Tertium eſt.*

SVMMARIA.

1 *Gabella non petita an debeatur in conſcientia, quando eam debens nulla vſus eſt fraude, aut ſimulatione, vt occulta fieret? & numeris ſequentibus affirmatiua eligitur ſententia.*

2 *Refertur prima opinio Soti, & aliorum negatiua cum reſtrictione, ſed ei reſpondetur num.* 7. *& contrarium probatur, n.*16.

3 *Alia opinio Angeli declaratur, & cæterorum etiam negatiua, ſed ei reſpondetur. n.*8. *&* 9.

4 *L.*19.*capit.*20.*titul.*17.*lib.*9.*Nouæ collect.Reg. adducitur pro parte negatiua: ſed ei reſpondetur. n.* 18. *& ſequentibus.*

5 *Lex de ſoluenda gabella eſt pœnalis*, y poniendo ſe vno a peligro de la pena, parece que ſe eſcuſa de pecado y reſtitucion, no la pagando, *ſed reſpondetur, n.*10. *& n.*22. *&* 23.

6 *Gabella non petita debetur in foro conſcientiæ, etiam ſi eam debens nulla fraude, aut ſimulatione vtatur, verior eſt, & tenenda, vt hic late oſtenditur.*

12 *Conſuetudo Hiſpaniæ habet, vt ſoluatur gabella etiam non petita, & n.*13.

14 *Conſuetudo, ad hoc vt poſſit interpretari leges, duo requiruntur de quib. hic.*

15 *Princeps licet ſciat ſuas leges non ſeruari, nec etiam puniat tranſgreſſores, niſi quando accuſantur, hæc indulgentia non eſt ſufficiens argumentum ad oſtendendum, quod Princeps eam conſuetudinem approbet, vt latius hic diſſerit.*

16 *Vendens via Regia, quamuis nemo petat, tenetur ſoluere gabellam.*

17 *Venditor non tenetur deferre gabellam ad domum gabellarij, ſed tantum ei notam facere venditionem intra diem quintum.*

23 *Lex pure pœnalis non tollit obligationem ad culpam, quæ per priorem legem moralē fuerit impoſita.*

24 *Obligatio ſoluendi iuſtum tributum à iure diuino procedit.*

25 *Tributum, quando nullum eſt, impoſitum pro rebus, quæ à prouincia in prouinciam tranſmittuntur, ſed tantum pœna aliqua hac in foro conſcientiæ non debetur, niſi poſt ſententiam.*

26 *Gabella non petita debetur in conſcientia etiam poſt tranſcurſum termini legalis.*

27 *L.*19. *&* 20.*tit.*17.*lib.*9.*Collect.Reg.intellectus circa forum conſcientiæ.*

28 *Angles minus bene loquitur in hac materia, & contra d.l.Regiam.*

29 *Gabella proculdubio debetur in conſcientia etiam nunquam petita, quando venditio, vel permutatio occulte, & fraudulenter fit, vt ea non innoteſcat.*

30 *Gabella non petita non debetur in conſcientia, vbi conſuetudine legitime præſcripta obtentum fuerit contra leges Regias, quod venditionis, aut permutationis denuntiatio non ſit neceſſario facienda publicanis, & quod gabella, vel vectigalia eis non ſoluantur, niſi, vel donec fuerint petita,*

sed in his Regnis vniuersaliter, id est contraria consuetudo iuxta leges Regias, vt in n. 32.

31 *Venditor interrogatus à quæstore, vel gabellario, an vendiderit, tenetur dicere verum, nec potest id celare contra opinionem Nauarri, vt in n. 33.*

32 *Gabella non petita non debetur in foro conscientiæ,* quando el arrendador fiel o cogedor que huuiere de cobrar las alcaualas non huuiere hecho pregonar por las placas, y mercados, y otros lugares acostumbrados como es arrendador fiel, o cogedor, y donde mora, y posa, *iuxta l.* 120. del quaderno de las alcaualas, *hodie l.* 31. *tit.* 19. *li.* 9. *Noua Collect. Reg. hoc tamen verum est, si venditor id ignorans, secus si sciat, vt in n.* 35.

36 *Gabella non petita non debetur in conscientia, quando venditor, vel permutator notam fecit gabellario venditionem, vel permutationem, & tamen gabella vllo tempore non fuerit petita.*

37 *Gabella non petita non debetur in conscientia, quando venditio facta fuerit coram tabellione publico del numero, vel loci, iuxta formam l.* 101. del quaderno de las alcaualas, *hodie l.* 10. *tit.* 17. *lib.* 9. *Noua Collect. Regia.*

38 *Gabella non petita non debetur in conscientia, quando gabellarius, licet ei facta non sit notoria venditio eam tamen sciuit alias certo celebratam fuisse, & tamen gabellam adhuc non petiuit, & numerus seqq.*

40 *Regula iuris, quæ habet, eum, qui certus est, non oportere amplius certiorari, quomodo procedat, & intelligatur?*

41 *Bares venditoris habens bonam fidem, & nescit an sit soluta gabella, & lapsus est terminus l. Regiæ ad ea petenda, non tenetur in conscientia eam soluere.*

42 *Gabella non petita nec soluta de rebus minutis, non debetur in conscientia propter paruitatem materiæ, vt hic.*

43 *Emptor quando in subsidium tenetur soluere gabellam, si ab eo non petatur, eam in conscientia soluere non tenetur.*

44 *Portaria, & alia tributa Regia earum rerum, quæ quis portat, vel vendit ad suam, vel suæ familiæ necessitatem extremam, vel magnam, an debeantur in conscientia, si non petantur, & n. seqq.*

46 Portazgo, passage, passo por la puente, *& similia tributa (præter alcaualam) non debentur, nisi petantur.*

47 *Tributa* de puertos Secos, *non debentur, nisi petantur.*

48 *Vectigalia, & gabellæ impositæ contra importantes vel exportantes, inferentes, vel extrahentes merces vetitas, vel permissas cum solutione vectigalis in Regnum, vel vrbes, vel ab eis, non debentur, nisi petantur.*

49 *Tributa, & impositiones portariorum, id est* portazgos, *an debeantur in conscientia, cum plerumque contingat carere iustitia, eo quod desint causæ ad suam iustificationem requisitæ, & quid si ea debentes soluere, causa redimendi suam vexationem, se occultauerint, diuertendo ab itinere? num.* 50.

QVÆSTIO III.

An gabella non petita debeatur in foro conscientiæ?

1 QVæro tertio: *An venditor, vel permutator gabellam iustam debens, nulla vtens fraude aut simulatione, ad hoc, vt occulta sit venditio, vel permutatio, vel publicanos alias lateat ipse contractus, vel mercium transmissio teneatur in foro conscientiæ ad restitutionem gabellæ (hoc est) Alcaualæ, alteriusve iusti vectigalis vel tributi, si ab eo non petatur per Fiscum, vel publicanos conductores gabellarum, cæterorumque vectigalium.*

In hac quæstione † Dominic. à Soto, *li.* 3. *de iust. & iur. quæst.* 6. *art.* 7. *ad fin. & lib.* 4. *q.* 6. *art.* 4. *in vers. de illo autem:* censet, quod dum hæc vectigalia magno cum rigore exiguntur, satis est, quod quisque dum tributum petitur soluat obedienter, maxime vbi debitum non est magni momenti: & hanc opinionem sequitur expressè Auenda. *in suo diction. legum Partitarum, verb.* Alcaualá, *in fine,* & probat late ex professo Magister Bannez *de instit. & iure, quæstio.* 62. *articul. tertio, vers. pro decisione in* 2. *conclusio.* & voluit Nauarr. in Manual. *c.* 17. *n.* 202. *in fine, & latius c.* 23. *num.* 55. *& 60. cum seqq.* & Ludoui. Beya *in suis casibus de conscientia, casu* 13. voluit etiam Angel. *in summa verb. Pedagium,* §. 6. dicens, † quod vbi imponentes iusta pedagia non laborant loco, & tempore pro vniuersali vtilitate, scilicet viarum, pontium, saluatione personarum, & rerum iuxta suum posse, ad quod tenentur, non peccant, qui ea defraudant, sine mendacio, & periurio, nec tenentur ad restitutionem, nec etiam credit, quod peccent mortaliter fraudantes, quamuis prædicti laborent pro loco, & tempore: ea ratione, quia communiter sic instituuntur, scilicet, statuimus, quod quilibet soluat, & sub pœna cadendi in commissum, si aliter inuentus fuerit, & ideo istud statutum non obligat ad mortale, etsi obiiciatur, quod damnificantur gabellas ementes, respondet, quod suum damnum, quia ita, & sub ista conditione emunt, vt vigilent, alias sibi imputetur, in quibus vltimis verbis videtur aperte hanc primam partem tenere: sed eam expressè probat frater Angles *in suis Floribus Theologic. Quæstionum in quæstio. de vectigal. restitutione in* 1. *dubio.* dicens: Quod secundum consuetudinem Hispaniæ nemo tenetur in foro animæ, se ipsum prodere gabellario, Regiamque decimam soluere, donec ab illo exigatur & petatur, sufficereque paratum habere animum soluēdi, quandocunque petatur, dummodo venditor, & quicunque alius decimam debens non ex industria, & fraudandi animo occultè controuertat, nec donationis, locationisve titulo, aut alio modo veram venditionem occultet, quod nouissime probauit Bannez *vbi supra* (& prædiximus *quæstione præcedenti*) eo quod huiusmodi tributum in Hispania semper visum fuerit durum post bellū Granatense, & præterea mitigatum esse à Regibus, vtnō exigatur decima prorsus, sed trigesima, plus minus vt & cum conditionibus, quæ tributum reddant suauius: videlicet, quod venditor soluat illud tributum, quando requisitus fuerit, & quod esset durissimum, & intolerabile, quod qui vendit rem suam necessitate coactus, teneatur ipsemet quærere publicanum, & reddere illi decimam partem pretij: ex eadem affirmat, hoc esse iam receptissimum in Hispania inter viros timoratæ conscientiæ, & doctissimos, quod huiusmodi venditor non teneatur soluere huiusmodi tributum, nisi fuerit requisitus, ex quo (inquit) sequitur quod l. 120. *del quaderno,* nunquam fuerit vsu recepta, vt pote, quæ reputata est acerbissima: hanc etiam partem nulla fraude intercedente, probat Parlad. *lib.* 1. *rerum quotid. cap.* 3. *in princip. num.* 29. *ad fin.* & summa Tolet. *lib.* 5. *c.* 75. *vers. Quartum est,* vbi limitatur stante consuetudine in contrarium.

Et huic sententiæ † patrocinantur, *l.* 19. *& 20. tit.* 17. *libr.* 9. *noua Collect. Reg.* dum præcipiunt, quod gabellæ petantur intra certa quædam tempora ab eisdem

eisdem legibus ad id designata, atque præfixa, & quod vlterius peti non possint: ergo in neutro foro debentur, nisi petantur intra illa tempora: siquidem iidem legislatores, qui sanxerunt gabellam soluendam esse de pretio venditionis, & de permutatione hoc præcipiunt in dictis ll. 19. & 20. nempe, ita demum esse soluendam, si petatur intra præd. tempora, alias secus.

Secundo facit, † quia lex de soluenda gabella est
5 pœnalis, *y poniendo se vna a peligro de la pena, pares que se escusa de pecado, y restitucion, como lo resuelue.* Nauar. in Manu. *c.* 23. *n.* 54. *cum seqq.* idem in suo tractatu quæ lex humana obliget ad mortale, *c.* 23. *n.* 55. *cum seq.* & late cum eo Ludouic. Beya *in respons. ad casum conscientia* 13. *vers. perpendendum,* & alij ad hoc
6 relati in quæstione præcedenti.

Nihilominus † tamen, etsi hæc opinio graues habeat auctores viuos, & mortuos: contraria sententia verior mihi semper visa fuit, & tenenda, tanquam efficacioribus rationibus, & considerationibus fundata, atque munita, iuxta quam solitus sum consulere, imo quod cum d. l. 120. *del quaderno de las alcaualas,* quæ hodie est *l.* 31. *tit.* 19. *lib.* 9. *noua Collect. Reg.* teneatur venditor denuntiare notamque facere publicanis, vel aliis collectoribus intra quinque dies venditionem ipsam, vel permutationem, si præd. haberi possint, vel deponere gabellam penes iudicem, vel aliam
3 personam ab eo nominandam, alias teneatur eam cum duplo eis desoluere, ad idemque teneatur emptor intra triduum sub præd. pœna, si venditor hoc facere omiserit idem seruandum atque tenendum est in foro conscientiæ: alioqui præfatam denuntiationem omittentes ex capite damni dati tenebuntur ad restitutionem gabellæ, etiam si gabella non petatur, non vero ad duplum: sicque sunt intelligendæ leges Regiæ de hoc agentes, prout in terminis tenet D. Couar. *in relectione, reg. peccat.* 2. *par.* §. 3. *num.* 5. *vers. hoc probatur, ad fin.* & Alphons. à Castro *lib.* 2. *de leg. pœnal. cap.* 2. *in princip. vers. quarto ex huius, column. nihi* 1686. & Ledesm. *in* 2. 4. *quæst.* 18. *art.* 2. *fol.* 257. *vers. Sed punctum, & fol. seqq. præcipue fol.* 259. *column.* 1. *in vers. his animaduersis,* sequitur etiam Anto. à Cordub. *in sua summa q.* 95. *in responsione ad primum dubium.* ibi: *Y la ley que ay en Castilla,* & Ludoui. Lopez *in* 1. *par. instructorij conscient. capit.* 186. *in vers. At vero, pag.* 439. & Magister Arag. *de iust. & iur. q.* 62. *artic.* 3. *pag.* 233. *conclusione* 1. & 3. & latissime & ex professo contra Priores idem probat Nauar. *de restitutione, lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 229. *cum seqq.* & optime Lassarte *de decim. vendit. cap.* 18. *n.* 40. *cum seqq.* vbi post Cordub. *vbi supra,* addit, hanc etiam esse consuetudinem Castellæ, iuxta *d. l.* 120. & 129. *del quaderno,* hanc etiam sententiam probat, & sequitur, dicens esse communem ex aliis pluribus, quos citat Girond. *de gabell. in* 2. *par. n.* 7. & ex professo aduersus priorem, hanc probat, & sequitur late agens Vega *en sus casos de conciencia, lib.* 5. *casu* 655. *per totum, & prius lib.* 2. *casu* 240. *vers. Quan poco, secundum priorem impressionem.* Denique quæstionem hanc ad vtranque partem, late examinat Molina Theolog. *in* 3. *par. de iust. & iur. disputatione* 674. *col.* 874. *cum seq.* & tandem *in* 3. *conclusione, col.* 876. *in fine* concludit, quod qui sibi persuaserit omnia alicuius prouinciæ tributa esse iusta, is in conscientiæ foro restituere cogendus est, quicquid inde quouis modo fuerit defraudatum non solutum, etiam si ministri publici non comparuerunt.

7 Qua opinione, vt veriori, & magis recepta ac securiori in foro animæ retenta: non obstant modo auctoritates, & fundamenta supra adducta pro priori parte negatiua, † & non quidem auctoritas Dominici à Soto, quia ipse loquitur nominatim, quando vectigalia hæc cum magno rigore exiguntur: at gabella venditionis, & permutationis non est huiusmodi, quia licite, & iuste exigitur, & potest exigi, vt supra resoluimus, & infra etiam dicemus, cessat ergo opinio Soti; præterea eius dictum præcipue procedit, vbi debitum non est magni momenti, vt ipsemet profitetur, ibidem & nos infra dicemus: ergo nihil contra nostram sententiam facit.

Ad auctoritatem Anendan. respondeo, quod ipsemet fatetur ibi esse suam sententiam contra opinionem nostrorum Doctorum. 8

Ad auctoritatem Angeli respondeo primo, esse etiam contra communem opinionem Doctorum, vt ipsemet ibi expressè profitetur, necnon & Sylu. *in summa, verbo, gabella.* 3. *n.* 21. dicens, quod omnes Doctores, ac Summistæ hoc tenent: & ibi reprobat Angelum, *vbi supr.* contrarium tenentem, eandem communem sententiam tenuit etiam D. Tho. *in opuscul.* 2. *lib.* 1. *de regimin. Princip. ca.* 12. & est communis sententia Theolog. *secundum* Magist. Arag. *de iust. & iur. q.* 62. *pag.* 231. Et hæc est communissima omnium sententia contra Angel. *vbi supr. secundum* Ludou. Carb. *de restit. quæst.* 32. *vers. quod autem, pag.* 206. *in princ.* quam tenent alij plures auctores, quos retulimus supra in quæstione proxime præcedenti.

Secundo respondeo, quod Angel. *vbi supra* limitat suam præfatam contra communem sententiam, 9
quando statutum, ex quo vectigalia imponuntur, esset præceptiuum, quia eo casu, secundum ipsum haberet locum, quod communiter tenent Doctores, sed sic est, quod *l.* 2. *del Quaderno de las alcaualas,* hodie *l.* 1. *titul.* 17. *lib.* 9. *non. collect. Reg.* est præceptiua, quia ita præcipiendo disponit: *Mandamos, que los vendedores paguen el alcaualá, y de ellos se cobre en esta manera: Que paguen por razon de ella, de cada diez marauedis vno de todo el precio porque vendieren*: ergo ipsa debetur in foro conscientiæ, etiam si non petatur, nec vigilent gabellarij, secundum opinionem eiusdem Angeli.

Ad Nauarr. *in Manuali, cap.* 17. *numero* 202. *in*
10 *fin. & cap.* 23. *numero* 55. respondeo, ipsum non loqui in solutione gabellæ, sed generaliter in fraudante legem temporali pœna munitam, vt non quidem incidat in pœnam spiritualem æternam, quod non est verum, *vt infra probabimus.* Non obstat etiam, quod idem Nauar. firmat, *dict. capit.* 23. *numero sexto,* quia loquitur in vectigalibus, quæ Hispani, *alcaualá, & sisa*: Itali, & Galli gabellam vocant, in prohibitis importari, aut exportari, inferri, & extrahi in Regna, & vrbes, & ab eis, vel permissa, non soluto vectigali, & portorio, de quibus nos hic non agimus, sed de alcauala proprie dicta, quæ solutur in Hispania ex venditionibus, & permutationibus, *iuxta leg. Regias; del Quaderno Real de las alcaualas*: hæc enim iusta est, & debita in foro conscientiæ, etiam si non petatur, quia nota fieri debet gabellario iuxta easdem leges: at vero portoria, quæ in Hispania minime vocantur *alcaualá*, non debentur, nisi petantur, *vt infra docebimus.*

Ad responsionem casus conscientiæ 13. Magistri 11
Beya, eisdem modis respondemus, quibus Angelo, & Nauarro vbi supra, quia Beya non loquitur in nostra gabella, de qua hic agimus, sed de illis vectigalibus, & gabellis, de quibus agunt Angel. & Nauarr. *vbi supra,* vt patet ex ipso, & quia refert Ang. & Nauarr. supra citatos, eosque sequitur, vnde nobis nihil obsunt.

Ad Angles, & Bannes respondemus: quod fallun- 12
tur hi fratres in facto, quod referunt contrariæ consuetudinis Hispaniæ nostris legibus Regiis del

Quader

Quaderno præcitatis; ille enim cum sit Valentinus, & sic origine alienigena ab his Regnis Castellæ, & Legionis, nimirum si lapsus sit circa consuetudinem eorum: & ideo merito Ludouic. Lopez *vbi supra, columna* 2. referens eundem Angles: *vbi supra*, dubitat, an prædictus modus in consuetudine soluendi, vt dum occulte non vendatur, vectigal non soluatur, nisi petatur, sit vniuersaliter receptus in tota Hispania, sibi namque hoc non constat: & ideo inquit seruandum esse modum in vnaquaque parte Hispaniæ receptum: quinimo Lassarte vbi supra expresse increpat atque reprehendit Iosephum Angles, vbi supra, tam in facto, quam in iure, affirmans, consuetudinem horum Regnorum esse in hoc conformem dictis legibus Regij, ac proinde non esse veram opinionem Angles.

13 Ille vero Magister Bannes, vt parum versatus in Chronicis Hispaniæ, non attigit verum principium, & originem huius tributi, alcaualæ Hispaniæ, & cum sit Theologus, nimirum si praxim, & vsum dict. leg. *Regia*, 120. *del Quaderno*, ignorauerit, & ita consultius Magister Aragon, *vbi supra, conclusione tertia*, inquit, quod non putat esse consuetudine receptum, quod tributa, maxime vulgo dictum, Alcauala, non reddatur nisi petatur: idque sic probat, quia contrarium facientes, seuere à iudicibus puniuntur: Et præterea, quia hæc consuetudo non soluendi tributa, nisi petantur, plurimos latet: ergo non habet vim interpretandi leges, atque ex consequenti erunt intelligendæ, vt iacent, obligabuntque in conscientia, etiam ante exactionem.

14 † Ad hoc enim, vt consuetudo possit leges interpretari, duo requiruntur: vnum est, quod consuetudo sit adeo recepta, vt neminem possit latere: talis enim in iure proprie dicitur consuetudo: Vnde quamuis aliquid à multis frequenter obseruetur, occulte tamen & ita vt probabile sit, illud ad notitiam Principis non peruenisse, talis consuetudo non poterit leges interpretari. *Secundò* requiritur, quod Princeps formaliter, vel interpretatiue approbet eum modum seruandæ legis, quem consuetudo induxit: quod quidem tunc erit, quando cognita consuetudine non puniret legum transgressores, etiamsi in iudicium deferrentur:

15 † nam quamuis Princeps sciat suas leges non seruari, nec etiam puniat transgressores, nisi quando accusantur, hæc indulgentia non erit sufficiens argumentum ad ostendendum, quod Princeps eam consuetudinem approbet, vel formaliter, vel interpretatiue: cum talis indulgentia oriri possit, vel ex negligentia Principis, vel ex quadam animi leuitate, & non ex voluntate, quam habeat approbandi talem consuetudinem, vt late probat Aragon *vbi supra, pagina* 234. *colu.* 1. Ergo ita in proposito dicendum est, &c.

16 † Qui igitur via Regia vendit, quamuis nemo petat, tenetur soluere gabellam, vt tenet Doctor Basius de Nauarro, *En la exposicion que hizo de alcaualas, capit.* 7. sequitur Nauarra. *vbi supra, num.* 222. *Vegad. casu* 655. colligentes ex hoc, non bene dixisse Soto *vbi supra*, dum tenent, quod si cum rigore requirantur gabellæ, licet non sit licitum eludere exactorem, licet tamen non soluere, vt exigitur: quia si loquitur Soto de nimio rigore, id est, de iniusto vectigali, tunc licitum esse eludere citra mendacium, de quo non dubitamus: si de iusto loquitur, sicut est rigidum, sed iustum pretium, debetur antequam petatur, stante præd. consuetudine secundum supradictos. Et ita censeo tenendum, quamuis Metymna Salmantin. & cum eo instructorium conscient. *in fin. d. c.* 186. teneat opinionem Soti vbi sup sed eam improbat Vega late *vbi supra*.

Non tamen tenetur venditor deferre gabellam ad 17
domum gabellarij, sed tantum eam notam facere in termino quinque dierum, vt in dict. l. 120. *del Quaderno*, ibi *Sean tenidos de se lo hazer saber, ole pagar el alcauala de ello dentro de cinco dias primeros siguientes*: & obseruant Nauarra *vbi supra* & Vega *d. casu* 655. *in fine*.

Non etiam obstant fundamenta prioris partis: & 18
non quidem primum de *ll.* 19. & 20. *tit.* 17. *lib.* 9. *nou. collect. Reg.* quoniam, & si hæ ll. præscribant tempora gabellariis, intra quæ debeant gabellas petere, ita, vt vlterius eas petere non possint: nihilominus non liberant debitores earum à denuntiatione, & certioratione, quam ipsi tenentur facere gabellariis intra præd. quinque dies, ex dict. *l.* 120. *del Quaderno*, quæ hodie est, 31. *tit.* 19. *li.* 9. *nou. coll. reg.* vnde cum d. l. 19. *tit.* 17. *eod. l.* 9. quâ antea erat. *l.* 119. *del Quaderno*, sit ordine posterior *d. l.* 120. quamuis in eodem volumine sit posita, videtur intelligenda iuxta priorem, nempe *d. l.* 120. hoc est, quando venditores, vel permutantes denuntiauerint, & certiorauerint gabellarios: *De la venta, o trueque que ouieren hecho, para que ellos lo sepan, y puedan pedir, y cobrar el alcauala, que se les deuiere: porque entonces si no lapidieren dentro de los terminos de la dicha ley* 129. *merito, que despues no la puedan pedir por su negligencia: y porque concessa condicion las leyes del Quaderno le dan, y conceden la peticion de la alcauala. Y en este caso, no la pediendo en tiempo diuido, no estara obligado el vendedor, o permutante en iusticia, ni en conciencia apagar la despues de aquel tiempo, porque cumplio con manifestar la en tiempo: y el alcaualero estaua obligado a pedir la en tiempo: y no lapidiendo en el, no la puede pedir despues, ni el dendor esta oblegado a pagar la argumento a correlatiuis, que en este caso corre bien.*

Pero quando el vendedor, o permutante no la mani- 19
festo dentro del termino, que era obligado, y el alcaualero no supola tal venta, ni trueco, aunque fuesse fecha en publico, como le ha de correr prescripcion de tan breue tiempo, teniendo ignorancia de la denda? Y aun se puede presumir fraude del que hizo la venta, o trueque, de que por no pagar le alcauala, no lo manifesto al cogedor, o alcaualero, como era obligado a hazer lo, y con mala fee, por ningun tiempo se prescribe, conforme a la regla de derecho.

Quod si dixerit ob generalitatem dict. l. 129. pra- 20
xim eam accepisse indistincte, & generaliter, siue venditor, vel permutator denuntiauerit gabellario venditionem, vel permutationem, siue non, vt voluit Lassart. *dict. cadit*, 18. *numero* 68. Respondebimus, esto, quod ita esset: nihil ominus venditorem, vel permutatorem ex capite damni dati ob omissionem culpo- 21
sam d. denuntiationis teneri ad restitutionem gabellæ, quia tenebatur, vel soluere debitam pecuniam publicano, vel saltem creditori ignoranti debitum notum id facere, vt, vel creditor remittat debitum, vel ad soluendum dilationem concedat, cum interim creditore ignorante, pecunia eo inuito retineatur: siquidé ignorans inuoluntarius sit, & est venditor, qui denuntiat publicanis venditionem, culposè damnum eis infert, circa rem sibi debitam, cum teneatur venditionē ipsis notam facere intra præd. quinque dies, & publicani ob ignorantiam eius debiti petere omiserunt, quę ignorantia in dubio præsumitur iuxta alteram iuris regulam: ita cum iudicio obseruanit D. Couar. *vbi sup.* & de mente eorū, qui eius opinionē sequuntur, quos supra retulimus: & quicquid sit, mihi persuasū esse nō potest, dict. l. 129. *del Quaderno*, procedere posse, nisi quādo debitor gabellę venditionem, vel permutationē notam fecerit gabellariis, aut aliis collectoribus iuxta formā d. l. 120. aliàs secus ex rationibus, de quibus sup.

Ad

22 Ad secundum fundamentum partis contrariæ de lege pœnali, quod non obliget ad restitutionem, dupliciter respondemus. Primo, magis communem sententiam esse in contrarium, *vt per Anton. de Cordub. dict. quæst.* 95. *in responsione ad secundum dubium*: & hæc est communis doctrina Doct. vt contra Nauarr. affirmat, eam sequutus Ludouic. Lopez *in* 1. *par. instruct. conscientiæ, c.* 186. *de tribut. vectigal. &c. in versic. sed iam in dubium*: ibi *tertio dicimus pag.* 439. *col.* 1. & comprobat latissime ad oculum loquens in terminis legum gabellariis, intra quæ debeant gabellas petere, ita, vt vlterius eas petere non possint: nihilominus non liberant debitores earum à denuntiatione, & certioratione, quam ipsi tenentur facere gabellariis intra præd. quinque dies, ex dict. *l.* 120. *del Quaderno*, quæ hodie est, 31. *tit.* 19. *li.* 9. *nou. coll. reg.* vnde cum d. l. 19. *tit.* 17. *eod. l.* 9. quā antea erat. *l.* 119. *del Quaderno*, sit ordine posterior *d. l.* 120. quamuis in eodem volumine sit posita, videtur intelligenda iuxta priorem, nempe *d. l.* 120. hoc est, quando venditores, vel permutantes denuntiauerint, & certioratuerint gabellarios: *De la venta, o trueque que ouieren hecho, para que ellos lo sepan, y puedan pedir, y cobrar el alcauala, que se les deuiere: porque entonces si no lapidieren dentro de los terminos de la dicha ley* 129. *merito, que despues no la puedan pedir por su negligencia: y porque concessa condicion las leyes del Quaderno le dan, y conceden la peticion de la alcauala. Y en este caso, no la pediendo en tiempo diuido, no estara obligado el vendedor, o permutante en iusticia, ni en conciencia apagar la despues de aquel tiempo, porque cumplio con manifestar la en tiempo: y el alcaualero estaua obligado a pedir la en tiempo: y no lapidiendo en el, no la puede pedir despues, ni el dendor esta oblegado a pagar la argumento a correlatiuis, que en este caso corre bien.*

23 Secundo respondeo, quod lex pure pœnalis non rollit obligationem ad culpam, quæ per priorem legē moralem fuerit imposita, vt probat Castro *de potest. l. pœnal. lib.* 1. *capit.* 10. *per totum*, & cum eo Nauart. *in cap. fraternitas* 12. *q.* 2. *n.* 28. *cum sequent.* & nos *libro* 2. *canonic. quæstionum, cap.* 27. *nu.* 12. sed iusta gabella, & tributum debetur in foro conscientiæ: vt cum receptissima sententia probauimus supra. † Imo
24 nascitur obligatio soluendi eam à iure naturali, quānis quota sit de iure positiuo, & obligatio soluendi iustum tributum à iure diuino procedit, vt probat Castro *dict. lib.* 1. *cap.* 1. *in dict. vers.* 2. *ex eadem*, & Beya *casu* 13. *in princip.* Ergo obligatio hæc non tollitur per impositionem pœnæ, sed imo augetur.

25 Hinc est, quod in his rebus, quæ à prouincia in prouinciam transmittuntur, si nullum vectigal sit pro earum transmissione institutum, nec debitum, sed tantum pœna sit statuta aduersus transmittentes res venditas, hæc pœna in iudicio interiori conscientiæ exigenda non est: nec necessario soluenda ante sententiam, vt cum Medina *in dict. regula peccatum.* 2. *p. relect.* §. 5. *in fine*.

26 Nunc autem suprad. nostra principalis sententia, & magis recepta, sic comprobata ampliatur, vt procedat, ne dum durante tempore gabellariis concesso à prædictis leg. Regiis ad petendas gabellas, sed etiam illo legitimo tempore transacto, nam quamuis præscriptione munitus sit, qui illam nō soluerit, quo ad forum exterius, vt ab eo gabella peti non possit propter legalem temporis præscriptionem, iuxta dict. *ll.* 19. & 20. *titul.* 17. *libr.* 9. *noua collect. Reg.* nihilomins tamen in foro animæ ad restitutionem gabellæ tenebitur ex rationibus, de quibus supra: fuit enim in culpa omittendo prædictam denuntiationem, quam gabellariis facere tenebatur ac proinde in mala fide: non igitur ex eo commodum reportare debet, cum re vera gabella debita sit in conscientia, ipseque venditionem seu permutationem notam facere tenebatur
27 cessante consuetudine contraria. † Neque obstat, quod præd. *ll.* 19. & 20. nuncupatim præscriptionem gabellarum inducant, & sic denegent actionem ad eas petendas post transactum illud legale tempus, quia procedunt, & debet intelligi, data bona fide præscribentis, vel saltem facta præd. denuntiatione, vt *supra* dicebamus, & in terminis ita tenet Ioseph. Angles *in suis florib. Theolog. quæst. in quæst. quis à restitutione sit lib. in* 4. *dubio in* 8. *difficult. concl.* 2. *pag. mihi* 187. *cum sequen.* vbi inquit, quod qui est malæ fidei possessor in conscientia ad restitutionem tenetur, quia agit contra conscientiam læsam, & ædificat in gehennam, omne enim quod non est ex fide, peccatum est, *cap. fin. de præscript. cum simil.* & quod hinc est, *cap. fin. de præscript. cum simil.* & quod hinc est, vt licet nō detur actio emptori decepto intra dimidiam, tenetur tamen venditor ad restitutionem, quia retinendo agit contra conscientiam: & idem est iudicium de possessore malę fidei, qui legis auctoritate se tuetur, & de domino non soluente stipendium famulo intra annum legis auctoritate, & de non soluente vectigal propter negligentiā quæstoris iuxta legem Regiam, tenetur enim in conscientia soluere, licet, quibus facienda est solutio, ad petendum in iudicio actionem non habeant: hæc ille, quem refert, & sequitur Lassarte *dict. c.* 18. *n.* 72. & ita proculdubio censeo esse tenendum: tametsi Palat. Rub. *in repetitione cap. per vestras, in fine totius operis de donat. inter vir. & vxor.* hanc quæstionem non resoluerit: & super ea cogitandum reliquerit. D. Azeued. *in d.* 19. *n.* 3. & 4. & quamuis Didac. Perez in *l.* 2. *in gloss. le fiziere adulterio, in versic. ex qua inferri potest*, *pag.* 304. *ad fin. cum seq.* velit in hoc contrarium. Præsupponit tamen consuetudinem esse, vt non nisi petenti gabellario debeatur; quam quidem verum est non vigere, vt prædiximus.

Hinc constat minus bene loquutum fuisse Angles 28
in loco proxime citato, quam in priori prænarrato, in quo affirmauit secundum consuetudinem Hispanicam, nullum teneri vectigalia soluere, donec à quæstoribus exigautur, & quod vendentes proprias merces in foro, nec quæstorem vectigalis quærere, nec venditionem manifestare tenentur, siquidem præsserta consuetudo non est certa, idemquemet auctor tennit, in conscientia teneri venditorem soluere gabellam non solutam propter negligentiam quæstoris, licet in iudicio actionem quæstor non habeat. Et præterea licet verum sit, quod mercator non teneatur deferre ad domum exactoris gabellam, tenetur tamen venditionem ei notam facere intra quinque dies, vt expresse canetur *in dict. l.* 110. *del Quaderno*, & in terminis per eam ita tenent Cordoua, & Nauarra *vbi supra n.* 234. & Vega *d. l.* 5. *casu* 655. *ad fin. y en dezir lo contrario Angles, se en gano claramente, y hablo contra la dicha l.* 120. *del Quaderno, que el no cita alli: la qual no habla en todas las ventas, y trueques indistintamente, aora se hagan publica, o secretamente.*

Vna cosa es sin duda, en que se deue en conciencia el 29
alcauala, aunque nunca sepida: scilicet *quando se vende o trueca oculta, y fraudulosamente, o se pallia la venta, o trueque, poniendo le otro nombre de contrato, o de donacion, porque no se sepa, y entienda la venta, o trueque verdadero, fingiendo, y simulando otra cosa, pro no pagar alcauala. Porque en este caso, y en los semeiantes, todos los Autores arriba citado*, nemine discrepante, *concluyen, y resueluen, que se deue el alcauala, portazgos y diez. mos del mar*: igitur, dolus, & fraus nemini patrocinantur, & plus valere debet, quod agitur, quam, quod simulate concipitur, & nemo ex suo delicto commodum reportare debet, iuxta regulas iuris vulgaris: & tamen etiam in terminis Castro *lib. primo de lege pœnal. cap.* 10. *in vers. secundo, ex eadem conclusione, colum. mihi* 1638. *cum seqq.* diximus quoque suprà in *quæstio. præcedenti*.

Nostra † vero præfata superior, & principalis 30
sententia sicut præmissimus, ampliata, limitatur primo, vt non procedat, vbi consuetudine legitime præscripta obtentum fuerit contra leges Regias, quod venditionis denuntiatio, aut permutationis non sit necessario facienda publicanis, & quod hæc gabella, vel vectigalia eis non soluantur, nisi, vel donec fuerint petita: tunc namque in animæ iudicio non tenebitur quis ad gabellæ, vel vectigalium solutionem ante publicanorum petitionem, dummodo nulla in hoc intercesserit fraus, dolus, aut simulatio, ad hoc vt occulta sit venditio, vel permutatio, aut vt publica nos lateat mercium transmissio, vt in terminis licet

sub

sub verbo fortassis, tenet D. Couarr *vbi supra circa fin.d.nu.5.in vers.cæterum,& D.Soto lib.4 de iustitia, & iur.q.6.art.4 & Ledesmius vbi supra,f.259.col.2. concl.2.& 4.& Magister Aragon vbi supra in secunda conclus.* † Vbi quod si venerit quæstor & quærat
31 ab illo,an vendiderit, tenetur dicere verũ,nec potest id celare: & Couarru. sequuntur Cordub.*vbi supra*, ibi: *Porque aunque aya ley si la constumbre legitima del Reyno vsa lo contrario, esto es loque vale*: & D. Azeuedo *vbi supra*,& Vega *dict.casu.655.vers.empero*:& instructorium conscientiæ *vbi supra*.

32 Verum, † vt prædiximus in his Regnis circa alcavalæ solutionem non est contraria eisdem legib.Regiis consuetudo saltem vniuersalis, fortasse namque in aliqua eorum parte, vel partibus subsistet contraria consuetudo,quæ sicubi fuerit,seruanda erit,alias secus: quia præd.ll. Regiæ vigent,& obseruantur in praxi,nec consuetudine aliqua vllo tempore fuerunt sublatæ, vt inquit Lassarte *vbi supra n.* 43. Vnde in foro conscientiæ obligant sub pœna peccati mortalis, & restitutionis,*iuxta supra dicta*.

33 Quib.etiam † sit,vt opinio Nauarr. *in Manual.c.* 17.*n.*202 *ad fin.*dum censet,quod quando publicanus petit ab aliquo, vt iuret,an vendiderit, & quantum vendiderit,vt inde cõstet,quantũ tributi debeat, non tenetur iurare,idque in onus suę cõscientiæ recipere, sed satis esse,si dicat:se paratum esse soluere, quæcunque publicanus probauerit ipsum debere, vera quidẽ minime sit, sed potius friuolum, hoc sane est, & contrarium prædict.ll, his de rebus statutis: vt recte inquit Molinã Theolog. *d.* 3. *parte,de iustitia & iur.disputatione* 674.*colum.*875 idem etiam quod Nauarr.&c-resoluens, quod sic interrogatus,cogetur in foro exteriori soluere quantum publicanus petierit, esto publicanus id non prebet,nisi sub iure iurando affirmet, quam, & quãto pretio ea vendiderit:imo quod si legem fuerit transgressus, non manifestando illas tempore congruo,eas amittet,aut in aliam pœnã lege statutam incidet,& contra Nauarr.tenent etiam Cordou *sua summa de casos de conciencia,quæstio..*95. *instruct.conscientia.*1.*parte,capit.*37.*columna* 282. & cum eo Emanuel.Rodrig.*in sua summa* 2.*to.c.*73.*n.*4.

34 Secundo limitatur præd,nostra sentẽtia affirmatiua, & communis, vt non procedat: *Quando el arrendador,o fiel, ocogedor,que ouiere de cobrarlas alcaualas nouiere echho pregonar publicamente por las placas, y mercados, y otros lugares acostumbrados, como es arrendador,fiel, ocogedor,y donde mora, y posa.*iuxta formam dict.l.120.del Quaderno, hodie l.31.tit.19. libro.9.nouæ collect.Reg.*Porque la mirma ley de tal manera obliga a los vendedores amanifestarles sus ventas,para que cobren de ellos el alcaualas:queprimero obliga alarrendador, fiel,o cogedor,aque haga la dicha diligencia.Porque los vendedores no se puedan escusar de pagar las alcaualas,que deuen, y para que vayan a se lo hazer saber en la dicha casa que sunnalare: ymanda,que hecho elpregon, los vendedores se an obligados donde en adelante a hazerles saber lo que ouieren vendido vedieren.*Ergo à contrario sensu,diligentia præd.omissa, poterunt bene se excusare venditores a solutione gabellæ. Præterea,ablatiuus ille absolutus *Hecho elpregon*, inducit conditionem,iuxta *l.à testatore*, & ibi glossa, & Doctores, *ff.de conditio. & demonstration.*Ergo ante prædict.præconium, ven-
35 ditores ad soluendam gabellam non tenentur. † Sed hoc velim intelligas, quando venditor id ignoraret: si enim sciret, licet non esset præconizatum, teneretur quidem in conscientia notam facere venditionem gabellariis iuxta iuris regul. quæ habet, quod qui certus est, amplius certiorari non oportet: cessat namque iam tunc ratio finalis præconii fiendi, de quo in dict. *l.* 120. & forus conscientiæ est amicus veritatis.

Tertio limitatur eo casu, quo notam faceret ven- 36
ditor, vel permutator gabellario venditionem, vel permutationem, & tamen gabella non fuerit petita vllo tempore:Tunc enim cum venditor fecerit,atque adimpleuerit, quod tenebatur iuxta dict. *l.* 120. *de Quaderno*,& gabellarius sciens,& prudens non exigat gabellam ab eo, iustam habet causam se reputandi tutum in conscientia venditor,vel permutans,ex quo tacita remissio inducta videtur interim,quod non petitur,aut saltem dilata solutio:accedat,quod in hac specie nulla videtur superesse obligatio restituendi, siquidem gabellarius certioratus gabellam non exigit: & ita demum sit ei concessa gabella, si certioratus eam petierit intra præfixa tempora ab eisdem ll.his vero transactis, venditor,aut permutator, nulla lege eam soluere tenetur, si tamen debito tempore petatur, soluenda erit proculdubio.

Quarto, limitanda videtur eadem sententia prin- 37
cipalis, quoties venditio facta fuerit coram tabellione publico del numero, vel loci iuxta formam, *l.* 101. *Quaderno de las alcaualas*.hodie,l.10.titu.17.libro 9. collect.Reg.qua cauetur: *Que porque los recaudadores de las alcaualas no reciban danno en la ocultacion de las ventas, y trueques de los bienes rayzes, todas las venta, trueques, y enagenamientos de los bienes rayzes passen, y sehugan ante los dichos escriuanos, y estos sean obligados a dar copia de las dichas ventas, ytrueques a los arrendadores de las dicha salcaualas, cada vez que los arrendadores, y fieles,ycogedores de la dicharenta se la demandaren vna vez cadames, so ciertas penas, y en la forma alli contenidas:luego por este camino pueden tambien saber los su sodichos,ycobrarlas dichas alcaualas,con entera noticia,yseepublica de escriuanos,que basta para que tegan ellos obligacion depedirlas,si quisieren bien,y ansi como el vendedor,y el que hazeel trueque se loauisara,y no ificara por su persona sin escriuano:luego sino la pidieren:*sibi imputent,*aunque elvendedor no les auise, pues tienen buen auiso, y meior con las copias, que sila parte les auisara:*& vltima mora nocet:neque obstat: *si se dixere,que la dicha ley 120.del Quaderno, que manla,y obliga al vendedor auise al alcaualero,y le haga saber la venta dentro de cierto tiempo,es mas nueua en orden,que la dichal.* 101. *Porque esto se responde, que no parece quo se requiere lo vno, y lo otro copulatiuamente,sino que basta qualquiera cosa de ellas,en quanto a quedar libre el vendedor en conciencia, sino se le pidiere el alcaualas:porque las leyes del Quaderno,procuran prouecr de remedios competentes,para que no se oculten las ventas.ytrueques,y no se defrauden las alcaualas.T por qualquier via que se remedie esto, cessa la presumpcion de fraude.y se consigue el fin que se pretende.*

Quinto temperanda quoque videtur eam princi- 38
palis sententia, quando gabellarius(etiam si sibi venditor, vel permutans notam non fecerit venditionem vel permutationem, prout tenebatur) eam alias certo sciuit,& tamen gabellam non petijt, nec adhuc petit:cum enim præd.denuntiatio à venditore facienda gabellario requiratur in eum tantum finem,vt sciat eam gabellarius,& gabellam petere possit,quid interest,quod ei nota non fiat à venditore, si alias habet eius notitian gabellarius, idque sciat venditor, ob idque desinat eam eidem notam facere;vtroque enim casu eadem ratio militare videtur,nempe,vt gabellam petere possit gabellarius, saltem in conscientia, in qua sola veritas attenditur: ergo si gabellarius eam non petat,sibi imputet, tunc namque post præscriptionem videtur teneri in conscientia venditorem gabella

gabellam soluere, quando venditionem notam non fecerit gabellario,provt tenetur ad hoc, vt id sciat, & petere possit gabellam. Cæterum si absque præd. denuntiatione, alias sibi nota sit, vel præscita, non tenetur ei venditor in foro conscientiæ gabellam soluere, nisi legitimo tempore ab eo exigatur.

39 Sed videtur, quod hæc limitatio vera quidem non sit, quia pro forma requiritur à legibus Regiis, vt nota fiat venditio, vel permutatio per venditorem, vel permutantem gabellario, non quidem ad simplicem scientiam tantum sed etiam ad hoc,vt ipse gabellam petere teneat, & sibi currat obligatio, & tempus eam petendi:ergo cum hæc forma non fuerit obseruata, quia venditor eam notam minime fecerit gabellario, provt tenebatur, quamuis ipse alias eam sciuerit, in culpa esse videt venditor omittens facere præd. denuntiationem, ob idque non omnino li-
40 ber remanere videtur in conscientia.† Præsertim, quod regula iuris, quam habet,eum,qui certus est, certiorari amplius non oportere, procedit, quando denuntiatio solum requiritur ad simplicem scientiam: secus si præter hoc requirit ad aliquod amplius faciendum: vt contingit in denuntiatione facienda ab emptore venditori de lite mota, vt cum defendat, & liberet, tunc enim non sufficit, quod venditor sciuerit litem motam, nisi denuntiatio eius sibi fiat, iuxta communem opinionem, quam adduximus & sequuti sumus *in tractatu de iuramento confirm.1.parte,c.61.num.*3.& 4.& in terminis de quibus agimus, contra limitationem præfatam tenet D. Couarr.*in d. regula peccatum 2.par.releo.*§.5. *n.*5.*ibi*: *Igitur tenetur venditor in iudicio interiori animæ soluere pecuniam lege iustissima debitam,etiam publicano scienti,& ignoranti denuntiare venditionem factam fuisse.&c.* ¶ Nihilominus tamen limitatio nostra præfata verior est, & tenenda meo iudicio in foro animæ, in quo soli veritati standum est, nec aliquod amplius requirit, quam quod de veritate simus certi nec præd. denuntiatio ad aliquid aliud requisita videtur,quam vt gabellario constet de contractu, ex quo debetur gabella vt illam petere possit. Præterea omnia modo proxime adducta contra hanc quintam limitationem tantum procedere videntur quoad forum extertius, non vero quoad interius animæ, in quo ea cessant: solum supereſt authoritas Couarru. contraria, quam profecto maxima est, cæterum eius bona venia sit dictum, quod in transitu, & plusorie loquutus est, quantum ad publicanum scientem sine examine, & discussione negotij: Vera igitur est eius sententia principalis, nempe quoad publicanum ignorantem contractum, vt ei in conscientia sit facienda præd. denuntiatio, aut soluenda gabella: secus vero videtur dicendum in publicano scienti, nisi ab eo gabella petatur.

Sexto superiorem nostram principalem sententiam limitat quodam casu D. Azeued. *in dict. l.* 19. *num.*3.*tit.*17.*libr.*9. *nouæ collect. Reg.*nempe, quoties lapso termino, dict l. 19. venditor mortuus est, eiusque hæres est in bona fide, nihil de hoc sciens, & lapsus fuit terminus dictæ legis, tunc enim inhabitanter credit non deberi gabellam in conscientia.Quæ sententia iure probari & teneri potest.

42 Septimo limitatur ex Soto vbi *supra*, quoties res, quæ vendita fuit,non est grandis pretii, & sic in rebus minutis, quæ opinio propter parnitatem materiæ substineri potest, quamuis eam improbent Nauar.*lib.*3.*de restr.c.*1. *numero* 233. & Vega *d.lib.* 5.*casu* 655. *in vers. Tambien. enseñan diziendo que Soto en esto habla de gracia* quia nullam reddit rationem, & quia vix assignari potest, quod sit grande præiudicium, & sic semper remaneret scrupulus: sed nihilominus hæc limitatio probari potest, data, vt prædixi, parnitate materiæ: alias secus secum dum Arag.*vbi supra pag.* 234. *col.*3.vbi hoc limitat quando tantum esset nocumentum subsequutum ex illa patui pretii venditione rerum, vt ratione damni illati teneantur omnes ad restitutionem, ac si magni pretij vendidissent, sicut dici solet de illis, qui singulos razemos accipientes totam vineam deuastarunt, ex quo grauissimum damnum domino fuit subsequutum: eandem limitationem loquens in moderate fraudante sequitur Molina Theologus *in* 3.*part. de iust.& iur.disputat.* 674.*colum.*878.

(Octauo obseruandum erit quod et si Iuxta *l.*120. 43
*del quaderno hodie l.*31. *tit.* 19. *hoc lib.* 9. emptor in subsidium,id est, eo casu,quo venditor præd.denuntiationem omiserit, teneatur admonere exactorem de præd. venditione, non tamen emptor hoc omnitens teneretur in conscientia gabellam, nec pœnam soluere:sicque superiora limitantur in emptore, quia eius respectu dict.l.est omnino pœnalis,cum ipse gabellam minime eo iure debeat, sed venditor, præterquam in pœnam, si omiserit facere præd. admonitionem gabellario, vt in terminis recte probanit Nauarra vbi *supra n.* 273.dicens, quod ita se habet consuetudo, & quod sane admodum onerosa esset illa lex, si in conscientia obligaret quemlibet emptorem ad quærendos exactores, quibus denuntiaret.

Nono limitatur præfata principalis sententia in 44
portoriis, & aliis tributis Regiis publicis earum rerum, quæ quis portat, vel vendit ad suam, vel suæ familiæ necessitatem extremam,vel magnam: tunc namque gabellam, nec alia tributa soluere tenetur in conscientia, vt docet Cajet. *in summa, verb. vectigal. in princ.* Soto *de iustit. & iur. lib.* 3.*q.*6. *artic. vltim.* Angles *in summa verb. pedagium.* §. 3. *numer.*6.Nauar.*in Manuali confess.cap.* 17. *num.* 202. Sylvest. *verb.gabella* 3. *pag.* 5. Armill. Aurea, *verb. gabella*, §. 2. Pedraza *in* 7.*precept. q.* 26. Magist. Beya *in responsione ad casum* 13. & Nauarr. *dict. lib* 3.*cap.* 1. *num.* 255. *y en portazgos*, idem probat *l.*5.*tit.*7.*par.*5.& *l.vniuersi.C.de vectigal.*& sequitur Vega *d.lib.*5.*casu* 656.*in vers.nota*, vbi id latè probat,etiam si panper vendat immobilia contra Nauarram.vbi *supra*, nec consuetudo contraria valet, secundum Angel. *in summa verb. pedagium.*

Contrarium tamen in hoc tenet, & probat sanct. 45
Anton.*in* 2.*part.sua summa,cap.*14.quod est verius,& quotidianus vsus comprobat: quia consuetudo potest inducere id omne, quod lex,*cap.si.de consuet.l.*2. *C.quæ si long. consuet.* & certum est, hoc lege statui posse, nempe vt de his soluatur gabella, aliudvè tributum, vt etiam dicit idem Anton.& Nauarr.*d.c.*17. *num.* 202.& tenet Aragon.vbi *sup.in vers. tunc etiam aliquæ res*: ibi cæterum dicens, quod consuetudo totius ferè Christiani orbis tenet contrarium, & quod ita de facto sæpè videmus poni tributum, quod vulgo vocatur *sisa*, circa carnes, vinum, pisces, &c.& non est damnandum, quia vix potest reperiri commodior via ad succurrendum publicis necessitatibus, vt recte docet Medina, quem ibi refert. Nec videtur negandum, quod ex causa vrgenti, & valdè necessaria Reipublicæ supra huiuscemodi possit imponi tributum,vt benè Gabriel. *in* 4.*distinct.* 15. *quæst.* 5. *articul.* 2. Sylvest. *verb. gabellæ quæstione* 5. *cum aliis pluribus.* & tenet etiam Ludouic. Lopez vbi *supra pag.* 440. qui hoc probat contra priores:

quod ego firmo quoad nostram gabellam hoc est, alcauala: tum, quia leges gabellariæ, & hunc casum comprehendunt in sua generali, & vniuersali decisione: in nulla namque earum inuenitur hic casus exceptus, aut immunis à solutione gabellæ: tum etiam, quia vsus communis, & vniuersalis indistincte hoc iam procul dubio recepit, & ita est tenendum, quicquid alij contendant, consuetudinem in his non valere, quos refert Nauarr. vbi *supra n.* 237.

46 Deinno non procedit principalis sententia, de qua agimus, in cæteris tributis præter alcaualam: *Como es el peaje, paso por la puente, y portazgo*: hæc enim non tenentur viatores soluere, nisi petantur, quia durissimum esset obligare aduenas ad sciendum huiusmodi statuta: *Saluo si huuiesse ley, o costumbre de ello, so pena de auerlo perdido*, ita Cordoua *dicto casu.* 95. *in responsione ad secundum dubium, ibi: Y agora:* & Medin. Salmanticens. *in sua prima secunda*, & Ludonic. Lopez. *dict. casu* 186. *versic. sed descendendo*,

47 *pag.* 439. *colum.* 2. † vbi idem censet de tributis per

48 saltum hoc est, *de puertos secos.* † Quod etiam procedit in cæteris vectigalibus, & gabellis impositis contra importantes, vel exportantes, inferentes, vel extrahentes merces vetitas, vel permissas cum solutione vectigalis in Regnum, vel vrbes, vel ab eis, vt tenent Anglis, Nauarr. Beya, & plerique ex supra citatis pro priori parte principali, quorum opinio in his tributis saluari, & teneri potest, non vero in gabella iuste debita ex venditione, vel permutatione, iuxta præd. ll. *del Quaderno de las alcaualas.*

49 Quinimo addit Ludouic. Lopez vbi *supra, pag. sequenti*, cum Driedone, Cordou. & Victoria, quod quia his temporibus tributa, & impositiones portoriorum, id est, *portazgos*, plerumque contingit carere iustitia, eo quod desint caussæ ad suam iustificationem requisitæ, vt refert. Sylvest. *verbo, gabella.* 3. *q.* 2. *&* 3. Idcirco non tam facile sunt in conscientia damnandi huiusmodi portoria defraudantes: maxime, si cum pauperes sint, per dominos, vel populos adiuuntur ad soluendum tantundem, ac dinites: quia ius ciuile, & canonicum reprobat exactiones

50 pro exportatione rerum ad vsus domi necessarios: † quare non sunt culpandi hi, si causa redimendi suam vexationem se occultauerint, diuertendo ab itinere: non enim (inquit) ob id audet eos damnare, licet hoc facere, hoc est se ocultare, vel diuertere à via reliquis non sit ita tutum, aut permissum, contra Victoriam, quinimo hoc non licere rectius censet Alphons. à Castro *in posteriori loco supra relato.* sed quod potius teneantur adrestitutionem.

SVMMARIA.

1 *Reges an iure possint iura exigendi gabellas & pedagia, aliaque huiusmodi distrahere, & alicui populo, vel priuato concedere, & numeris sequentibus, pars affirmatiua eligitur.*

2 *Rex non potest bona, & res Regiæ dignitatis alienare, quia ipsa potius sunt Regni, quam Regis*, declaratur numer. 10.

3 *Dominis temporales cum rigore exigunt gabellas: Rex vero solet se cum populis componere, nihilominus tamen prad. domini temporales illud iure facere possunt*, vt in num. 22 *Cap*, super quibusdam. §. p. æterea de verbor. sig. *habet locum in gabellis*, vt in nu. 5.

6 *Priuilegium colligendi gabellas concessum à Principe non potest reuocari, quia transiuit in vim pacti, vel conuentionis.*

7 *Princeps ius quæsitum ex contractu etiam in spe absque iusta causa tollere non potest: secus in priuilegiis gratiosis*, vt in num. 8. & 9.

11 *Princeps potest caussa remunerationis rem aliquam ad dignitatem Regiam pertinentem donationis titulo in aliquem transferre, qui de republica sit bene meritus.*

12 *Gabellarum iura, aliaque publica vectigalia, atque puniendi aliquem sanguinis pœna excepta intelliguntur in alienatione ciuitatis, vel castri a Rege facta, nisi in ea hac iura exprimantur, & tunc adhuc suprema iurisdictio, & quod ad Regem appelletur, exceptum intelligitur.*

13 *Dominus oppidi superiorem in temporalibus recognoscens cum iuribus Regalibus, non potest iura illa Regalia alienare.*

14 *Ius exigendi gabellas alicui concessum a Principe, non potest absque concedentis licentia alteri vendi, fallit vt in num.* 15. *nec transit ad singularem successorem* vt in num. 20. nisi vt ibi

16 *Ius, & priuilegium colligendi gabellas concessum a Principe nobili, transfertur ad filios vel haredes.*

17 *Legatum purum debetur haredi legatarij.*

18 *Ius patronorum alicui in testamento relictum transit ad haredes, non tamen ad filium non haredem, nec ad filiam dotatam exclusam a successione per statutum*, vt in nu. 19. *sed ad bonorum possessorem transit.* vt ibidem.

21 *Princeps minimè potest concedere suam supremam iurisdictionem, nec donare claues Imperij, &c.*

22 *Reges, & Principes habent potestatem a iure concedendi priuilegia priuatis, aut vniuersitatibus vectigalium ob benemerita, & seruitia, vel pretio, aut alias ex iusta caussa.*

L. 16. *tit.* 10. *lib.* 5. *noua collect. Reg. intellectus, & an habeat locum in gabellis a Rege concessis alicui domino temporali.*

QVÆSTIO IV.

An Rex iure possit gabellas, & cætera iura Regalia distrahere;

QVæro quarto, *an iure possint Reges nostri iura hæc exigendi gabellas, & pedagia, aliaque huiusmodi distrahere, & alicui populo, vel priuato concedere;* 1

Videtur namque prima inspectione id minime 2 locum habere, cum Rex non possit alienare bona, & res Regiæ dignitatis, quia ipsa potius sunt Regni, quam Regis, vt notant late Abb. & cæteri *in c. intellecto, de iur.* Hostiens. & Felyn. *in c. dilecti de maior. & obed.* Ioan. Lup. *de Palat. Rub. in cap. per vestras.* 2. *notab.* §. 1. *nu.* 40. *de donat. inter vir. & vxo.* Regia *l.* 1. *tit.* 17. *&* 1. 4. *tit.* 15. *p.* 2. quas adducit D. Couar. *in ca. quamuis pactum.* §. 2. *nu.* 4. *de pact. in* 6. est communis, vt plures allegans, affirmat Mench. *de succ. crea.* §. 26. *n.* 82. qui *num.* 59. addit, quod ipsemet Rex debet reuocare à se distracta non obstante iuramento de non reuocando, maxime si prius iurauit non alienare, & Azeued. *in l* 1. *num.* 47. *cum seq. tit.* 15. *lib.* 4. *noua coll.* Reg. & alij plures.

Accedit & secundo, quia domini quibus hæc iura, 3 uel tributum vendunt, ad rigorem exigunt, vt decimum quoque numum exactissime exposcant, cum tamen Rex vix vnquam vigesimum percipiat, vt inquit Dominic. à Soto *lib.* 3. *de iust. & iur. q.* 6. *art.* 7. *ad fin. in vers. cæterum. ibi adde, quod domini*, vbi etiam, quod quamuis decima sit Regi consignata, tamen

tamen nisi vbi vrgens Regni necessitas istud postularet, nimis graue esset, tributum hoc ad rigorem exigere: quod quidem Rex sancte animaducttens de huiusmodi quota solet cum Regno componere, ac pacisci, vt remissior fiat pensio, ac tolerabilior, quod tamen inferiores domini non faciunt: hinc insuper, inquit, & aliud accedit damnum, quod cum leges exigendi hoc tributum, si Regij tantum quæstores existerent, tolerabiles sint, reliqua tamem quæstorum turba in fraudem populi illis abutuntur.

4 His tamen non obstantibus, contrarium est verius & in praxi tenendum, prout videmus introductum, & passim fieri, nempe posse Reges nostros iura gabellarum pedagia, & cætera vectigalia priuatis priuilegio concedere, atque alienate, ex tex. *in c. super quibusdam.* §. *Preterea, de verb. signif.* cuius verba sunt hæc:

Preterea cum pedagia, guidagia, salinaria tibi legatus interdixerit memoratus, authoritate Apostolica duximus declarandum, illa esse pedagia, salinaria, guidagia interdicta, quæ, non apparent, Imperatorum, vel Regum. vel Lateranensis Comcilij largitione concessa, vel ex antiqua consuetudine a tempore, cuius non exstat memoria, introducta. &c.

5 Et quamuis text. ille nuncupatim non loquatur in gabellis, & sic in nostra a cauala, idem tamen virtualiter conficitur, & continetur in eisdem: siquidem omnia hæc sunt vectigalia, iuraque Regia, nec quo ad ea exigenda aliquid iure interest: & in terminis ita tenent Bart. & DD. *in l. si publicanus.* §. *in omnibus. ff. de public. & vectigal.* & plures allegans Bertachin. *de gabell.* 1. *parte.* 9. *questio. num.* 23. *vol.* 11. *tract. diuers. Doctorum, fol.* 20. *in antiquis*, sequitur Auiles *in cap.* 13. *Prat. in gloss. alcaualas num.* 3. Lassarte alios allegans *de decim. vend. in præfat. num.* 27. & Girond. *de gabell.* 1. *par. num.* 9. estque optima lex Regia pro hac parte in l. 1. tit. 11. lib. 6 nou col. Reg. ibi: *No auiendo priuilegio, ni cartas de los Reyes de donde nos venimos, ni de nos, porque pa diessen tomarlo*: & iterum ibi: *Non teniendo cartas priuilegios porque lo puedan tomar*, vbi D. Azeu. *super eisdem verbis, nu.* 6. & 7. id expresse notat plures DD. allegans.

6 Quinimo huiusmodi priuilegium colligendi gabellas concessum à Principe non potest reuocari, quia transiuit in vim pacti, vel conuentionis, *vt in l. quod semel.* vbi Bart. *ff. de decret ab ordin. fac. & in reg. decet concessum, de reg. iur. in* 6. *vbi gloss. verb. mansurum*, & nuncupatim Bertac. *vbi sup. num.* 24. idem concludens in priuilegio, ne teneatur quis ad collectas secundum Bart. *in d. l. quod semel, & in l. omnes populi, num.* 30. *ff. de iust. & iur.* & alios quos citat, refert & sequitur Auiles *vbi supra num.* 4. nec non, & Girond. dicens communem, cuius hæc

7 est ratio, † quoniam Princeps ius quæsitum ex contractu etiam in spe, absque caussa publica tollere non potest iuxta late tradita per D. Molin. *lib.* 3. *de Hispan. primog. cap.* 3. *num.* 16. *cum seq.* Girond. vbi *supra numer.* 11. *cum sequent.*

8 Nec contra supra dicta in vers. *quinimo n.* 6. dum resoluimus, Principem non posse reuocare priuilegium colligendi gabellas à se concessum, obstat, quod alias dici solet, Principem priuilegium à se sublito concessum moderare, tollere, & reuocare posse, iuxta tex. & ibi Innoc. *in cap. in nostra, de iniur. gloss. in d. reg. decet. de regul. iur. in* 6. *Abb.* & communiter DD. *in cap. nouit de iudi. super gloss. in verbo, quicunque.* Angel. *in l. Antiochensium ff. de priuil. credit.* Felyn. *in cap. quæ in Ecclesiarum. num.* 48. *de constit.* Alex. *consil.* 216. *libr.* 2. *numero.* 18. Soc. *cons.* 87. *lib.* 3. quorum sententia communi omnium iudicio recepta videtur, secundum Couar. *lib.* 3. *var. resol. cap.* 6. *nu.* 1. *& alios*: quod facere potest Princeps etiam sine caussa, vt cum Bossio, & aliis prosequitur Girond. vbi *sup. n.* 15. *cum seq.* † hoc enim secundum ipsum *ibi num.* 9

17. procedit in priuilegiis gratiosis: ea namque Princeps reuocare potest, secus vero est in priuilegiis quæ transierunt in vim contractus, & conuentionis, vt præmisimus, nempe ex causa onerosa propter seruitia impensa, vel pretium: hæc enim reuocari non possunt, quia non potest Princeps tollere ea, quæ sunt iuris gentium, prout sunt contractus *l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur.* sine caussa legitima, iuxta communem opinionem à nobis traditam in repetitio. *l. nemo potest. n.* 71. *ff. de leg.* 1. & tunc soluto pretio siue bono cambio, vt ibidem probauimus *n.* 73. denique quia priuilegium concessum per Principem, quod transiuit in vim contractus, vt puta pretio mediante, vel ob seruitia per generalem clausulam, non obstantibus &c. non censetur derogatum, imo ei absque iusta caussa Princeps derogare non potest, vt post alios plures resoluimus vbi *sup. n.* 175. estque verissimum, iurique naturali conforme, *vt in l.* 1. *ff. de pact. & in ca.* 1. *&* 2. *de pact.* & probat latissime cum aliis Decianus *respons.* 41. *num.* 5. *cum sequent. volum.* 2.

His sic resolutis, reliquum est, vt respondeamus 10 fundamentis contrariis supra iactis *princip. quæstionis*, & quidem non obstat primum, nempe, quod Rex non possit alienare bona, & res ipsius Regiæ dignitatis: hoc namque intelligendum est, vbi alienatio tenderet in maximum præiudicium Regni, secus si in modicum: tunc enim valeret quidem iure huiusmodi alienatio, secund. Abb. & communem *in d. c. intellecto*, sequitur, plures referens D. Couar. *in cap. quamuis pactum.* 2. *p.* §. 2. *sub numero* 4. *de pacto in* 6. & est vera, & communis, vt plures referens affirmat Menoch. *d.* §. 26. *numero.* 83. & Azeued. *in dict. l.* 1. *numero* 48.

Similiter etiam potest caussa remunerationis 11 rem aliquam ad dignitatem Regiam pertinentem donationis titulo in aliquem transferre, qui de ipsa Respublica sit benemeritus (quo iure supremi Principes Ecclesiastici, & temporales vtuntur sæpe in benemeritos Ecclesiæ vniuersalis Christianæ Religionis, atque humanæ Reipublicæ) argum. text. optimi *in l. cum plures*, §. *cum. tutor ff. de administ. tutor.*

Hinc etiam obtinet *l.* 9. *tit.* 4. *p.* 5. qua canetur quod 12 si Rex aliquam ciuitatem, vel castrum Regiæ dignitatis iusta ex caussa alienauerit, excepta intelliguntur iura exigendi gabellas, publica vectigalia, atque puniendi aliquem sanguinis pœna, nisi hæc iura expressa fuerint, atque tunc adhuc suprema iurisdictio, & quod ad Regem appelletur exceptum intelligitur, 13 secundum Couarru. vbi supra, versicul: sic etiam: vbi addit, quod si quis superiorem in temporalibus recognoscens habeat villam, vel ciuitatem cum iuribus Regalibus, non poterit iura illa Regalia alienare, vt respondet Soccin. *consil.* 7. *volum.* 3.

Similiter etiam ius exigendi gabellas alicui con- 14 cessum à principe, non potest sine concedentis licentia alteri vendi, vt voluit Bart. licet non firmet pedes: *in l. diem in fine princ. n.* 5. *ff. de aqua pluuia arcend.* sed est verum, vt probat, & tenet Bertach. *de gabel.* 1. *p.* 14 *q. n.* 39. *cum seq.* & hæc opinio est firmiter tenenda, vt per Addit. Barbat. & Alex. super Bart. & secundum Girond. *in dict.* 1. *par. de gabell. num.* 61. *cum sequ.*